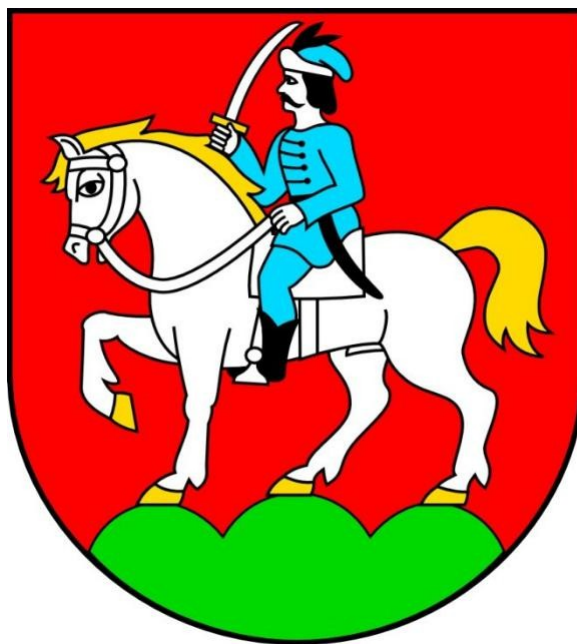

**STRATEGIA INTEGRACJI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY WĘGIERSKA GÓRKA
NA LATA 2021-2026**

Węgierska Górka 2021

Spis treści

WSTĘP	4
1. STRUKTURA DOKUMENTACJI I JEJ KORELACJA Z DOKUMENTAMI	5
1.1 Procedura tworzenia strategii	5
1.2 Podstawy prawne	6
1.3 Uwarunkowania strategiczne i programowe	7
2. DIAGNOZA ORAZ ANALIZA SYTUACJI I W GMINIE WĘGIERSKA GÓRKA	12
2.1. Charakterystyka gminy	12
2.2. Demografia	17
2.3. Bezrobocie	22
2.4. Pomoc społeczna	26
2.5. Ubóstwo	34
2.6. Niepełnosprawność i długotrwała choroba	34
2.7. Problemy ludzi starszych	37
2.8. Bezrobocie	38
2.9. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego ...	39
2.10. Bezdomność	39
2.11. Przemoc w rodzinie	40
2.12. Uzależnienia	40
2.13. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	42
2.14. Wystąpienie zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej	42
2.15. Projekty unijne	42
2.16. Problemy dzieci i młodzieży	44
2.17. Kultura, sport i rekreacja, turystyka	50
2.18. Bezpieczeństwo publiczne	51
2.19. Sektor pozarządowy	53

2.20 .Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy	56
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	84
<hr/>	
3.1. Ramy finansowe strategii	103
3.2. Wdrożenie Strategii, monitorowanie jej wprowadzenia	105

WSTĘP

Rozwiązanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania sfery polityki społecznej są trudne i długofalowe, należy realizować je w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego. Szczególnie istotna rola w tworzeniu strategicznego podejście do tych problemów przypada samorządowi lokalnemu, a zwłaszcza gminom.

Istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego, w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Strategie to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany tych stanów rzeczy, występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższych latach powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Niniejszy dokument zorientowany jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej w związku z nowymi wyzwaniami, jakimi będą skutki społeczne pandemii koronawirusa, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo i prokuratura a także policja oraz urząd pracy.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Węgierska Górka. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. Dokument ma charakter kilkuletni, został przygotowany na lata 2021-2026. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej zawartej w dokumentach strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne.

Strategia jest zgodna z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej w zakresie:

1. pomocy dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie”,
2. zapewnienia wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług,
3. zapobiegania ryzyku „wykluczenia”,
4. mobilizacji organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

W planowanym dokumencie zostały uwzględnione aktualne trendy oraz istotne przesłanki do planowania polityki społecznej w kraju i regionie. Zostały wzięte pod uwagę przede wszystkim następujące zjawiska i przesłanki:

- starzenie się społeczeństwa
- deinstytucjonalizacja
- kryzys wywołany pandemią koronawirusa

1. Struktura dokumentacji i jej korelacja z dokumentami

1.1 Procedura tworzenia strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych - prawnych i strategiczno-programowych tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno - gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do reprezentantów środowiska lokalnego.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawiona jest prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

1.2 Podstawy prawne

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz.U.2019.1507 z późn.zm). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U.2020.1057 z późn. zm.), regulującą prowadzenie działalności pożytku publicznego, uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego i nadzór nad prowadzeniem tego typu działalności;
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz.U.2020.176 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U.2020.1409 z późn. zm.), ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w ww. zakresie są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy i wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U.2019.2277 z późn. zm.) – większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy zostały uprawnione do rozwiązywania problemów alkoholowych w społeczności,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U.2020.426 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U.2020.111 z późn. zm.), regulującą nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa – ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U.2019.852 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U.2020.218 z późn. zm.). – celem zapisów ustawy jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań, polegających na podnoszeniu świadomości społecznej

w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Ustawa określa: zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,

- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U.2020.1398 z późn. zm.), która określa: warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zasady i tryb finansowania świadczeń, zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń, zasady powszechnego, obowiązkowego i dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. t.j. Dz.U.2020.176 z późn. zm.) -która stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz.U.2020.685 z późn. zm.) – ochrona zdrowia psychicznego w świetle ustawy polega w szczególności na: promocji zdrowia psychicznego, zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

1.3 Uwarunkowania strategiczne i programowe

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górką na lata 2021-2026 wpisuje się i odnosi do kanonu dokumentów polityki społecznej w wymiarze europejskim, krajowym i wojewódzkim. Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych,

uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do: dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie podstawowym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa śląskiego. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym

zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Śląska, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy. Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Śląska. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W trakcie prac nad Strategią dokonano diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, na podstawie, której wyznaczono następujące obszary priorytetowe dla polityki społecznej:

- wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Wzmacnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodzin,
- promowanie rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju. Wzmacnianie rodzin wielodzietnych,
- organizacja kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników systemu pomocy i integracji społecznej oraz instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Podnoszenie standardu i jakości świadczonych usług,
- rozwój działalności terapeutycznej regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych,
- kreowanie polityki senioralnej celem zaspokojenia potrzeb osób starszych i umożliwienia wykorzystania ich zasobów dla rozwoju społeczności lokalnych,
- rozwijanie opieki środowiskowej w społecznościach lokalnych ukierunkowanej na wsparcie niesamodzielnych seniorów, tworzenie sieci wsparcia opartych na zasobach indywidualnych (rodzina, otoczenie) i zasobach instytucjonalnych,
- wspieranie aktywności zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu,
- rozwój podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej,
- wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej w regionie,
- edukacja publiczna w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków i alkoholu oraz uzależnieniom behawioralnym,
- wzmacnianie oddziaływań profilaktycznych.

Następnie sformułowano misję, będącą zarazem celem głównym Strategii: **„Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego”**.

W oparciu o powyżej przedstawione priorytety polityki społecznej województwa śląskiego oraz cel główny wyznaczono następujące cele strategiczne:

- aktywna polityka prorodzinna. Wspieranie właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym,
- rozwój warunków sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa,
- kształcenie i doskonalenie zawodowe kadr służb społecznych oraz instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- wzmocnienie instytucji, organizacji i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców regionu oraz skuteczności działań w tym obszarze. Organizowanie społeczności lokalnej,
- wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad „Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim” sformułowano misję oraz wyznaczono cel główny, cele operacyjne (wraz z kierunkami działań i zadaniami do realizacji), a także strategiczne rozwiązania poszczególnych problemów społecznych. Misją Powiatu Żywieckiego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest stworzenie spójnego systemu pomocy instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej w celu zapewnienia warunków dla godnego życia i rozwoju osób i rodzin w ich miejscu zamieszkania, przy równoczesnym wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości mieszkańców Żywiecczyny.

Cel główny zakłada „Wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków poprzez usamodzielnienie rodzin w oparciu o zasadę pomocniczości, natomiast główne cele operacyjne są następujące:

- zapewnienie godnych warunków życia mieszkańcom powiatu żywieckiego,
- zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem,
- życiowe usamodzielnianie osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska,
- wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych,
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom lub minimalizowanie wpływu tych czynników (problemów), które nie mogą być usunięte lub zmienione,
- wsparcie instytucjonalne w sytuacji, gdy osoba, jej otoczenie, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać,
- integracja i współdziałanie instytucji, organizacji i osób w celu rozwiązywania problemów społecznych,
- inicjowanie, wspieranie i promowanie wszystkich programów mających na celu przeciwdziałanie, ograniczenie lub likwidację problemów społecznych,
- wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych,
- wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy i wolontariatu.

Cele strategiczne wyznaczone w celu rozwiązania poszczególnych problemów społecznych są następujące:

- Ubóstwo. Wypracowanie zasad i form skutecznej polityki społecznej w powiecie żywieckim, inicjującej i wspierającej działania mające na celu eliminację lub minimalizację skutków różnorodnych problemów społecznych doprowadzających do ubożenia mieszkańców powiatu.
- Bezrobocie. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych wynikających z bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) oraz zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej.
- Niepełnosprawność i długotrwała choroba. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom pełnych i równoprawnych warunków do samodzielnego, aktywnego i niezależnego uczestnictwa w każdej sferze życia społecznego.
- Zaburzenia psychiczne. Wspieranie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia osób z zaburzeniami psychicznymi.
- Starość. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych poprzez stworzenie im pełni warunków do aktywności życiowej w miejscu zamieszkania oraz łagodzenie trudności wynikających z wieku.

- Bezdomność. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych i ich reintegracja ze środowiskiem.
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz sieroctwo społeczne. Stworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie pozwalającego na utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej lub zapewnienie opieki i wychowania poza rodziną naturalną z zachowaniem założeń polityki prorodzinnej.
- Uzależnienia. Promowanie wolnego od środków uzależniających zdrowego stylu życia, eliminowanie i minimalizowanie skutków uzależnień oraz profilaktyka i edukacja w zakresie problemów alkoholowych i uzależnienia od narkotyków.
- Przemoc w rodzinie. Stworzenie spójnego systemu pomocy i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz minimalizacja jej skutków.
- Przestępczość. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu oraz podjęcie intensywnych, wielopłaszczyznowych działań w kierunku przeciwdziałania przestępczości i likwidacji jej skutków.

2. Diagnoza oraz analiza sytuacji i w gminie Węgierska Górka

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1 Charakterystyka gminy

Węgierska Górka jest gminą wiejską położoną w południowej Polsce, w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje powierzchnię 77,06 km² i liczy ponad 15.000 mieszkańców.

Gmina Węgierska Górka jest jedną z piętnastu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu żywieckiego (rycina 1.). Do gminy, oprócz Węgierskiej Górki, należą trzy sołectwa: Cięcina, Cisiec i Żabnica. Od północy gmina Węgierska Górka graniczy z gminami Radziechowy - Wieprz od wschodu – z gminą Jeleśnia, od południa – z gminą Ujsoły, a od południowego zachodu – z gminą Milówka.

Rycina 1 Gmina Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego

Pod względem geograficznym gmina Węgierska Górka położona jest w dolinie rzeki Soły, na zboczach Beskidu Śląskiego i Żywieckiego. Od północnego zachodu opiera się o jeden ze szczytów masywu Baraniej Góry – Glinne (1.024 m n.p.m.), a od południowego wschodu otoczona jest potężnymi grzbietami masywów Romanki (1.366 m n.p.m.), Lipowskiej (1.324 m n.p.m.) wraz z jej odgałęzieniami – Magurą Cięcińską (891 m n.p.m.), Abrahamowem (857 m n.p.m.) i Prusowem (1.010 m n.p.m.).

Istotnym położeniem Gminy Węgierska Górka jest jej usytuowanie, gdyż znajduje się wśród najważniejszych ciągów komunikacyjnych tj. drogi DK 69 (w części droga ekspresowa S 69 Bielsko-Biała – Zwardoń), mającej charakter transgraniczny ze względu na fakt, iż prowadzi do przejścia granicznego ze Słowacją, oraz dróg lokalnych prowadzących przez najatrakcyjniejsze miejscowości turystyczne regionu południowego Żywiec – Koniaków – Istebna – Wisła.

Obszar ten z uwagi na ukształtowanie, warunki klimatyczne i złą, jakość gleb nie sprzyja rozwojowi rolnictwa, niemniej jednak dzięki unikalnym walorom geograficznym, przyrodniczym i historycznym (położenie wśród lasów, gór oraz dolin z czystymi potokami i rzekami) stanowi atrakcyjny region poznawczy dla turystów (liczne szlaki turystyczne, m.in. na Halę Boraczą i Baranią Górę).

Szkoły i przedszkola

Na terenie gminy funkcjonuje pięć przedszkoli publicznych i jedno przedszkole prywatne, do których uczęszcza 578 dzieci, pięć szkół podstawowych, w których naukę pobiera 1275 uczniów. Na terenie gminy istnieje również zespół szkół zawodowych.

Ochrona zdrowia

Mieszkańcy gminy Węgierska Górka mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch przychodniach zdrowia oraz w gabinetach prywatnych:

- SCAPULA – prywatna praktyka lekarzy,
- MEDYK – prywatna praktyka lekarza domowego,
- Praktyki prywatne medyczne

,dentystyczne. Działalność gospodarcza

Mieszkańcy znajdują zatrudnienie w zakładach produkcyjnych w szeroko rozumianej obsłudze ruchu turystycznego, gastronomii oraz uzupełniając w rolnictwie i drobnej wytwórczości. Część mieszkańców pracuje poza gminą głównie w Żywcu i Bielsku – Białej. W latach 2019-2020 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie była na zbliżonym poziomie ok 1 482 zarejestrowanych przedsiębiorstw. Działały one głównie w takich sekcjach, jak: budownictwo, produkcja wyrobów tartacznych, produkcja konstrukcji metalowych, naprawa pojazdów samochodowych, sprzedaż detaliczna, transport drogowy, fryzjerstwo, kosmetyka, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, handel i usługi w zakresie napraw oraz przetwórstwo przemysłowe. Do największych podmiotów w gminie dołączył kompleks Centrum Handlowe „Huta”, w którym powstały nowe miejsca pracy m.in. w filii dyskontu Biedronka w Węgierskiej Górze.

Siec wodociągowa

Wg danych GUS, całkowita długość sieci wodociągowej w gminie Węgierska Górka wynosiła 66 km. W roku 2019 z dostarczanej wody siecią wodociągową korzystało 9131 mieszkańców, którym dostarczono średnio 11,5 m³ na osobę.

Sieć kanalizacyjna

Wg stanu na 2019 r. całkowita długość sieci kanalizacyjnej w gminie Węgierska Górka wynosi 115,2 km, gdzie w dużej mierze podłączenia biegną głównie do budynków mieszkalnych. Z danych przedstawionych przez GUS wynika, iż w 2019 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 13 126 mieszkańców.

Siec energetyczna

Wielkość zainstalowanej mocy energetycznej pozwala na pełne pokrycie potrzeb gminy. Każde gospodarstwo ma dostęp do elektryczności.

Sieć telekomunikacyjna

Gmina Węgierska Górka ma sieć telefoniczną oraz cyfrową centralę automatyczną, do której podłączeni są mieszkańcy gminy, umożliwiającą automatyczne połączenia w ruchu międzynarodowym. Połączenia wykonano w technologii światłowodowej. Węgierska Górka znajdują się w zasięgu sieci komórkowych. Dostęp do sieci Internet na terenie Węgierska Górka realizowany jest głównie za pośrednictwem sieci telefonicznej oraz drogą radiową.

Sieć gazownicza

Gmina Węgierska Górka nie posiada instalacji zaopatrujących mieszkańców w gaz ziemny.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Węgierska Górka prowadzona jest segregacja odpadów, które są odbierane przez "Beskid-Ekosystem" Sp. z o. o.

Komunikacja i transport

Przez obszar gminy przebiega ważny szlak komunikacji kołowej, jakim jest droga DK 69, która w części stanowi drogę ekspresową S 69, która łączy Bielsko-Białą ze Zwardoniem. Zmodernizowana trasa sprawiła, że dojazd do przejścia granicznego ze Słowacją jest sprawny a odległość jaka dzieli miejscowość Węgierska Górka ze Zwardoniem to zaledwie 25 km. W podobnej odległości znajduje się przejście graniczne z Czechami – Jasnowice 25 km. Dzięki takiemu usytuowaniu dużo osób z zagranicy przyjeżdża na teren gminy nie tylko w celach rekreacyjno-turystycznych ale również korzysta ze świadczonych usług firm produkcyjnych, usługowych oraz handlowych.

Podstawowym jednak problemem, jaki bezpośrednio dotyka mieszkańców gminy w szczególności tych zamieszkujących górskie partie terenów to ograniczony dostęp do komunikacji publicznej. Przykładem są m.in. liczne przysiółki sołectwa Cięcina, gdzie mieszkańcy zmuszeni są zejść pieszo kilka kilometrów, aby skorzystać z usług przewoźników. Od momentu, gdy PKS Żywiec ogłosił upadłość, problem ten się intensyfikował, gdyż okazało się, że przewoźnicy prywatni nie podjęli działań w kierunku uzupełnienia usług a mieszkańcy w tym w szczególności dzieci i młodzież, którzy dojeżdżają do placówek edukacyjnych zmuszeni są pokonywać długie odcinki pieszo, aby dotrzeć do najbliższego przystanku komunikacji transportowej.

Ważniejsze inwestycje i projekty gminne służące dobru wspólnemu w latach 2018- 2019:

- Rewitalizacja przestrzeni publicznej poprzez zwiększenie jej dostępności i stworzenie miejsc aktywnych społecznie w Gminie Węgierska Górka,

- Rozbudowa i adaptacja budynku użyteczności publicznej celem utworzenia Centrum Usług Społecznościowych w Gminie Węgierska Górka,
- Modernizacja termoelektryczna Przedszkola nr 2 w Ciścu,
- Podniesienie jakości podłączania drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów Czadca, Węgierska Górka i Rajcza bezpośrednio do sieci TEN-T,
- Rewitalizacja przestrzeni publicznej poprzez zwiększenie jej dostępności i stworzenie miejsc aktywnych społecznie w Gminie Węgierska Górka -Etap II,
- Utworzenie miejsca rekreacji w Ciścu celem kształtowania transgranicznej przestrzeni publicznej,
- Wyrównywanie szans oraz aktywizacja i integracja społeczności lokalnej w Gminie Węgierska Górka,
- Aktywizacja społeczna i zawodowa w Węgierskiej Górze i Ujsołach,
- Klub Senior +. Modułu 2 - Zapewnienie funkcjonowania Klubu „Senior + w Węgierskiej Górze,
- Opieka wytchnieniowa,
- Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej,
- Skomunikowanie terenów rekreacyjnych Gminy Węgierska Górka szlakiem pieszo- rowerowym,
- Ochrona środowiska naturalnego poprzez wdrożenie efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Węgierska Górka,
- Rewitalizacja i zagospodarowanie obszaru przyrodniczego Gminy Węgierska Górka,
- Zagospodarowanie atrakcyjnego przyrodniczo obszaru Ciśca celem zrównoważenia ruchu turystycznego,
- Utworzenie ogólnodostępnego miejsca rekreacji w Węgierskiej Górze - ul. Wyzwolenia,
- Trakt Cesarski - jedna droga, dwa narody, wiele historii,
- Rewitalizacja przestrzeni publicznej poprzez zwiększenie jej dostępności i stworzenie miejsc aktywnych społecznie w Gminie Węgierska Górka,
- Utworzenie i wyposażenie Klubu „Senior+” w Gminie Węgierska Górka,
- Ławka Niepodległości dla samorządów.

Wdrożenie projektów edukacyjnych:

- Przedszkole równych szans I,
- Przedszkole równych szans II,

- Wyrównywanie szans oraz aktywizacja i integracja społeczności lokalnej w Gminie Węgierska Górka.

2.2. Demografia

W 2019r. teren gminy zamieszkiwało 15 073 osób, w tym 7 428 mężczyzn i 7 645 kobiet. Analizując strukturę wiekową mieszkańców w 2019r. należy stwierdzić, że wśród mieszkańców dominującą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym kolejną liczną grupę stanowią osoby w wieku powyżej 60 lat. Natomiast zauważono tendencję spadkową w liczbie mieszkańców w wieku 0-19 lat. Co jest ściśle powiązane z obecnym niżem demograficznym kraju.

Ze względu na charakter usytuowania w tym na swą atrakcyjność turystyczną i położenie szlaków komunikacyjnych i turystycznych, turyści zatrzymują się w tym miejscu zarówno czasowo jak i docelowo.

Saldo migracji na terenie Gminy Węgierska Górka jest zmienne. W roku 2019 zaobserwowano, iż saldo migracji wewnętrznych jest korzystniejsze w stosunku do poprzedniego roku, jednak nie zmienne w stosunku do 2017r. Liczba ta jeszcze nie jest optymistyczna ze względu na fakty, iż większym zainteresowaniem cieszyło się zamieszkanie poza terenem gminy. Stąd też bardzo ważnym jest, aby wzmocnić działania jednostek publicznych w kierunku poprawy warunków zamieszkania i zachęcać osoby do pozostania na terenie gminy. Dane odnośnie migracji ludności Gminy Węgierska Górka w latach 2017-2019 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Migracja na pobyt stały w Gminie Węgierska Górka wg typu i kierunku

Lata	2017	2018	2019
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	105	91	111
Zameldowania z zagranicy	3	6	1
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	122	133	128
Wymeldowania za granicę	17	4	2
Saldo migracji wewnętrznych	-17	-42	-17
Saldo migracji zagranicznych	-14	2	-1,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.stat.gov.pl

Należy zaznaczyć, iż korzystny trend demograficzny zapanował w Gminie Węgierska Górka w roku 2017, gdyż przyrost naturalny był na poziomie dodatnim, jednak w późniejszych latach przyrost naturalny zmniejszał się czego efektem jest ujemny przyrost naturalny w 2019r. Poniższa tabela przedstawia liczbę urodzonych dzieci oraz zgony na przestrzeni 3 lat.

Tabela 2 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2017-2019

Lata	2017	2018	2019
Urodzenia żywe	12,15	10,10	10,75
Zgony ogółem	10,17	9,44	11,28
Przyrost naturalny	1,98	0,66	-0,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.stat.gov.pl

Tabela 3 Liczba mieszkańców gminy w roku 2019 w podziale na wiek

Lp.	Wiek	Liczba osób
1.	0-4 lat	824
2.	5-9 lat	827
3.	10-14 lat	880
4.	15-19 lat	774
5.	20-24 lat	894
6.	25-29 lat	1066
7.	30-34 lat	1129
8.	35-39 lat	1226
9.	40-44 lat	1079
10.	45-49 lat	1022
11.	50-54 lat	993
12.	55-59 lat	1012
13.	60-64 lat	997
14.	65-69 lat	818
15.	70 i więcej lat	1539

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.stat.gov.pl

Wykres Liczba mieszkańców gminy w roku 2019 w podziale na wiek

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

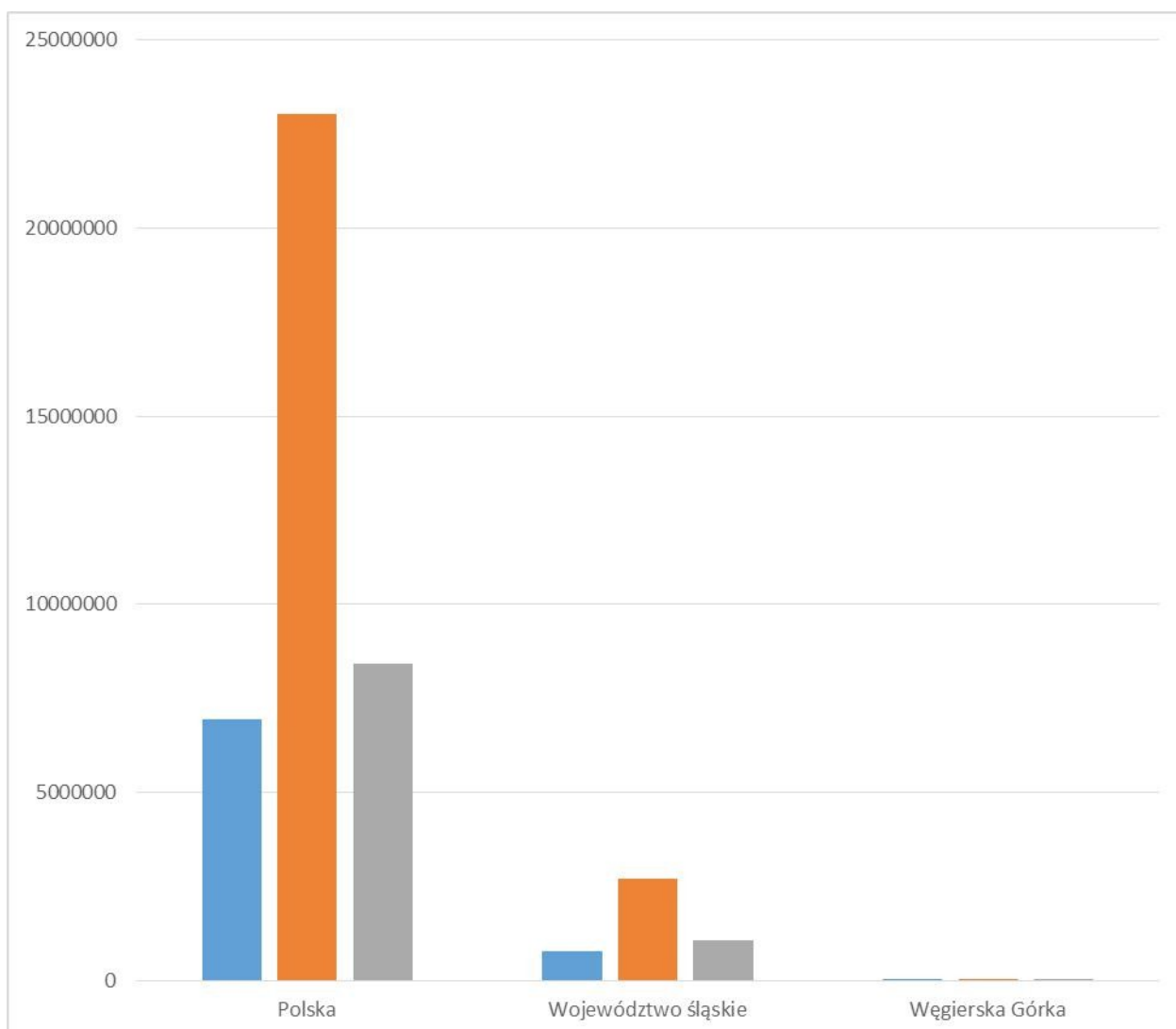
W roku 2019r. na terenie gminy Węgierska Górka dominującą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (9 261 osób) natomiast osoby w wieku przedprodukcyjnym (2968 osób) oraz w wieku poprodukcyjnym (2851 osób) tworzyły porównywalną znacznie mniejszą grupę.

Tabela 4 Struktura wiekowa mieszkańców gminy w 2019r. w porównaniu z województwem i krajem

Lp.	Wiek	Polska	Województwo śląskie	Węgierska Górka
1.	Wiek przedprodukcyjny	6 948 706	772 668	2968
2.	Wiek produkcyjny	23 025 927	2 694 162	9261
3.	Wiek poprodukcyjny	8 407 943	1 050 805	2851

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wykres Struktura wiekowa mieszkańców gminy w 2019 r. w porównaniu z województwem i krajem

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Z analizy badań Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011. wynika, że na terenie powiatu żywieckiego dominującą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (35374 osób) kolejną grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (24632 osób) oraz średnim zawodowym (23248 osób). Również liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym (17034 osób) oraz z podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia (1660 osób). Najmniej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym (7563). Tak niewielka liczba osób z wykształceniem gimnazjalnym wynika z reformy systemu oświaty z 1999r. wprowadzającej trójstopniowy system szkolnictwa.

Tabela 5 Ludność wg poziomu wykształcenia w 2011 r.

Lp.	Wykształcenie	Polska	Województwo śląskie	Powiat żywiecki
		Liczba osób		
1.	Wyższe	5693731 osób	649559 osób	17034 osób
2.	Średnie i policealne – średnie zawodowe	5761940 osób	780237 osób	23248 osób
3.	Średnie i policealne – średnie ogólnokształcące	3942831 osób	436383 osób	14282 osób
4.	Zasadnicze zawodowe	7260817 osób	1027986 osób	35374 osób
5.	Gimnazjalne	1650932 osób	189094 osób	7563 osób
6.	Podstawowe ukończone	6133739 osób	644022 osób	24632 osób
7.	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	456969 osób	36353 osób	1660 osób

Źródło: Narodowy Spis Powszechny z 2011 r.

Wykres Ludność wg wykształcenia w powiecie żywieckim

Źródło: Narodowy Spis Powszechny z 2011 r.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży oraz stale zwiększającą się liczbę osób

w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe bardziej narażone są na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Należy dodać, iż proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia. Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

2.3 Bezrobocie

Zmiany gospodarcze i polityczne, jakie dokonały się w Polsce w latach 1989 -1990 doprowadziły do tego, że Polska dołączyła do krajów o gospodarce rynkowej, co z kolei spowodowało pojawienie się zjawiska bezrobocia. Jest to zjawisko społeczne, polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia. Stan ten spowodowany jest brakiem równowagi pomiędzy podażą pracy a popytem na pracę. W Polsce stało się kwestią społeczną, świadczy o tym dynamika, skala i struktura zjawiska. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życia. Konsekwencją braku pracy jest też narastające ubóstwo i związane z tym kwestie edukacyjne, zdrowotne, mieszkaniowe itd., których rozwiązaniem zajmuje się szeroko pojęta polityka społeczna. Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania w tej sferze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed utratą zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Świadczenia społeczne dla bezrobotnych w Polsce reguluje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powinny one zapewnić bezrobotnemu minimum życiowe, ale powinny także zachęcać do podjęcia zatrudnienia.

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

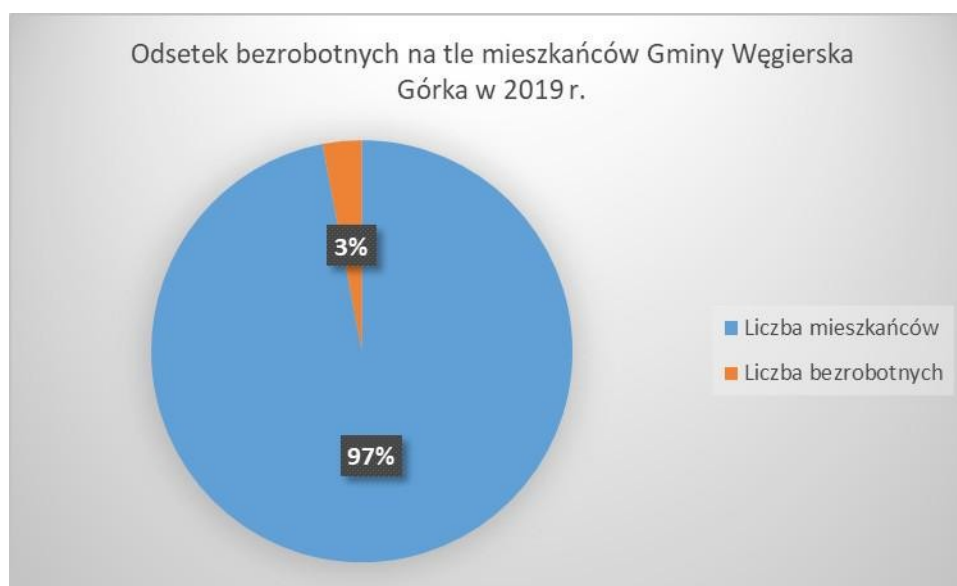
W 2019r. na 15 073 mieszkańców 447 stanowiło osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w tym 250 długotrwale bezrobotne. Co stanowi 3% mieszkańców gminy. Dominującą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34 lat, następnie osoby 45-54 lat oraz 35-44 lat.

Tabela Odsetek bezrobotnych na tle mieszkańców gminy Węgierska Górka w latach 2016-2019r.

Lp.	Nazwa	2016	2017	2018	2019
1.	Liczba mieszkańców gminy	15 154	15 164	15 101	15 073
2.	Liczba osób bezrobotnych w gminie	560	435	461	477
3.	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	307	232	203	218
4.	Liczba bezrobotnych kobiet w gminie	276	235	250	245

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wykres Odsetek bezrobotnych na tle mieszkańców gminy Węgierska Górka w 2019 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wykres Liczba bezrobotnych wg wieku w gminie Węgierska Górka

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

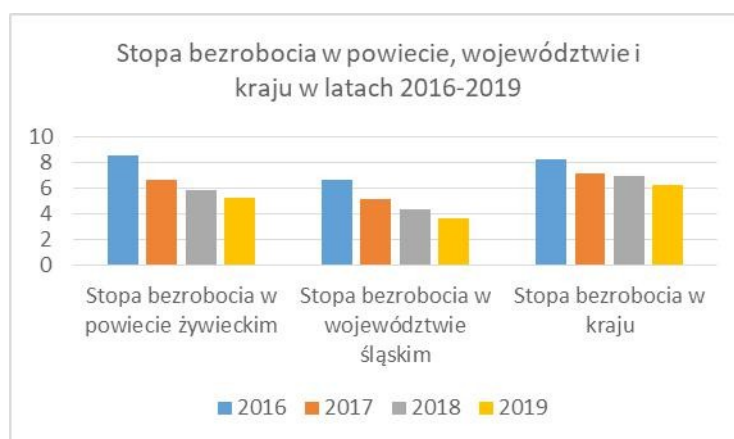
Tabela Liczba osób bezrobotnych wg wieku w gminie Węgierska Górka w 2019r.

Wiek	Ogółem	18-25	26-30	31-49	50-64	Z liczby ogółem długotrwale bezrobotni
Liczba osób	477	55	101	152	139	218

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W latach 2016-2019 powiat żywiecki charakteryzował się wyższą w stosunku do województwa śląskiego i kraju, stopą bezrobocia. W roku 2019 odnotowano spadek stopy bezrobocia na zbliżonym poziomie, również w powiecie żywieckim odnotowano jego spadek.

Wykres Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2016 - 2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 7 Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Stopa bezrobocia w powiecie żywieckim	8,5	6,6	5,8	5,2
Stopa bezrobocia w województwie śląskim	6,6	5,1	4,3	3,6
Stopa bezrobocia w kraju	8,2	7,1	6,9	6,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość

przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Aktywizacją zawodową na terenie Gminy Węgierska Górka i Powiatu Żywieckiego zajmuje się w głównej mierze Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu. Jak wynika ze sprawozdań z działalności PUP przy organizacji i doborze poszczególnych działań aktywizacyjnych jedną z podstawowych zasad stanowi dbałość o osiągnięcie wysokiej efektywności zatrudnieniowej. Oznacza to, dokładną analizę planów szkoleniowych i organizację takich kursów, które dają osobom bezrobotnym konkretne kwalifikacje i uprawnienia. Należy przy tym zaznaczyć, że w odniesieniu do organizowanych szkoleń, nabycie przez bezrobotnych nowych kwalifikacji zawodowych, często potwierdzonych konkretnymi uprawnieniami do wykonywania zawodu, odnosi efekt zatrudnieniowy w dłuższym horyzoncie czasowym, niż w okresie 3 miesięcy od zakończenia kursu. Równocześnie duże znaczenie ma współpraca z pracodawcami, polegająca na kwalifikowaniu na szkolenia w pierwszej kolejności tych osób, które poza spełnianiem podstawowych kryteriów uczestnictwa w szkoleniu, uprawdopodobniły możliwość podjęcia zatrudnienia po uzyskaniu nowych kwalifikacji. W przypadku organizacji staży pierwszeństwo w rozpatrywaniu wniosków mają organizatorzy, którzy zadeklarują zatrudnienie stażystów po zakończeniu odbywania przez nich staży.

W ramach działań promujących przedsiębiorczość dokładnie i wnikliwie analizowano wnioski o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, a do dofinansowania rekomendowano pomysły, które były spójne z dotychczasowym przygotowaniem zawodowym wnioskodawców oraz dawały szansę utrzymania się na rynku nowych podmiotów gospodarczych. Wskazany powyżej sposób postępowania, zakłada położenie głównego nacisku na efektywność zatrudnieniową, co jest konsekwencją zmian w kierunkach polityki rynku pracy. Taki tryb postępowania ma doprowadzić do zwiększenia skuteczności działań publicznych służb zatrudnienia przy równoczesnym nieponoszeniu kosztów jednostkowych związanych z doprowadzeniem bezrobotnego do zatrudnienia. Taki tryb może spowodować również pewne zagrożenia. Utrata lub brak zatrudnienia wywołuje szereg negatywnych następstw oraz powstawanie barier mentalnych i społecznych. W związku z tym należy postawić pytanie, ilu lokalnych pracodawców zobowiąże się do zatrudnienia osoby skierowanej do odbycia stażu, mając na uwadze fakt jej długotrwałego bezrobocia czy też zaawansowany wiek. W kontekście pogarszającej się sytuacji na rynku pracy, deficytu wolnych miejsc zatrudnienia, wzrostu bezrobocia oraz dynamicznego zwiększania się liczby osób długotrwale bezrobotnych, sztywne powiązania podejmowanych działań

aktywizacyjnych z koniecznością osiągnięcia wysokiej efektywności zatrudnieniowej może doprowadzić, do tego, że odbiorcami wsparcia nie będą osoby, które tego najbardziej potrzebują.

2.4 Pomoc społeczna

Główne cele instytucji pomocy społecznej to ochrona rodzin ekonomicznie najsłabszych poprzez pomoc materialną oraz indywidualna i kompleksowa praca z rodziną poprzez udostępnienie sieci usług wspierających, edukacyjnych i korekcyjnych, nastawionych na specyficzne problemy węższych kategorii osób lub rodzin wymagających pomocy. Instytucja pomocy społecznej świadczy usługi bezpośrednie dla osób i rodzin na podstawie identyfikacji potrzeb, diagnozy sytuacji potrzebujących osób i adekwatnego, optymalnego planu pomocy.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze jest jednostką organizacyjną Gminy Węgierska Góra, który zgodnie z ustawą o pomocy społecznej realizuje zadania własne oraz zlecone z zakresu administracji rządowej.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie pomocy społecznej w szczególności należy:

- praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom, rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania społeczeństwa poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń
- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie
- pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań pomocowych służących zaspakajaniu potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych.

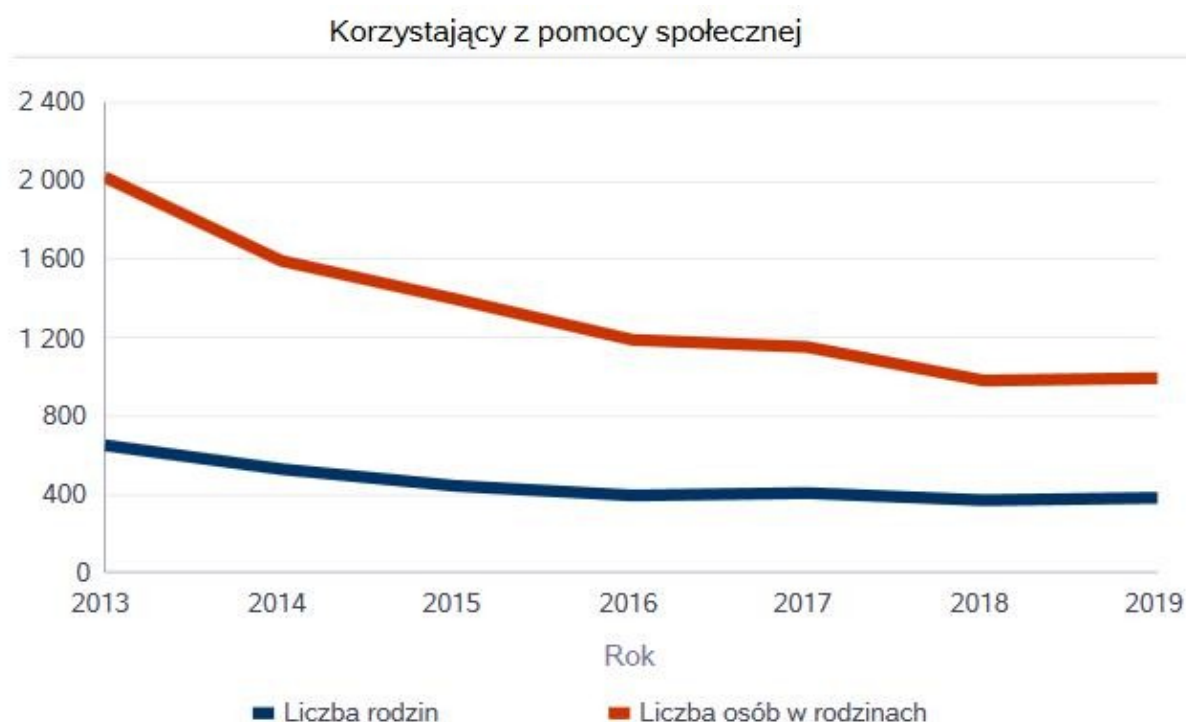
Prowadząc aktywną politykę społeczną Ośrodek obejmuje swoim wsparciem grupy społeczne szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. Wszystkie działania prowadzone są w oparciu

- o diagnozę środowiska prowadzoną przez pracowników Ośrodka. OPS stara się na miarę swoich możliwości współpracować z różnymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi działającymi

w obszarze pomocy społecznej. Ośrodek stara się wprowadzać interdyscyplinarną współpracę w działaniach w obszarze przemocy w rodzinie, wspierania rodzin, osób niepełnosprawnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Najczęstszymi powodami kwalifikującymi do pomocy są: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo –wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, z powodu uzależnień, potrzeby ochrony macierzyństwa.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od października 2018 r., przyjęte zostały nowe progi dochodowe dla pomocy społecznej. Dla osoby samotnie gospodarującej granica ta wynosi obecnie 701,00 zł, zaś dla osoby żyjącej w rodzinie 528,00 zł. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęży liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Wykres Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2014-2019

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze

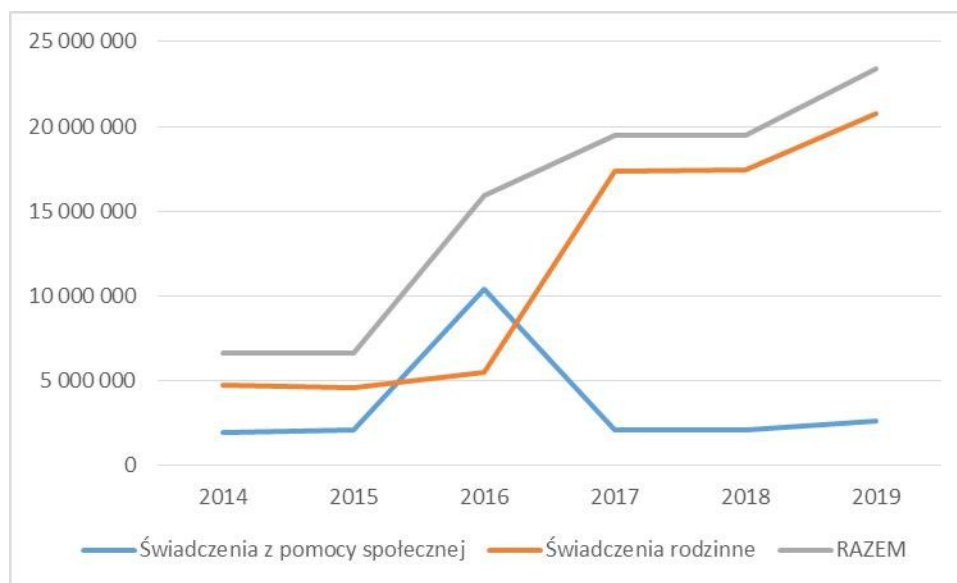
Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa.

W latach 2017-2019 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w Gminie Węgierska Górką ulegała zmianom. Wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej zapewne spowodowany był pogłębiającym się bezrobociem, ubóstwem, zmianą kryteriów dochodowych, a także zwiększoną ilością świadczonej pracy socjalnej. Rozwój ostatniego spośród wymienionych czynników świadczy

o dużym zaufaniu jakim obdarzani są pracownicy socjalni OPS , dlatego coraz więcej mieszkańców nie kwalifikujących się do pomocy finansowej, korzysta ze wsparcia w tej formie.

Spośród 15 073 mieszkańców gminy, 987 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2019. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wykres Wydatki na pomoc społeczną w tym na świadczenia rodzinne w latach 2014 – 2019

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w latach 2014-2019 wzrosły w porównaniu z rokiem 2013. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2014 – 6 646 408,00 zł (w tym 4 737 357,00 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2015 – 6 625 870,00 zł (w tym 4 556 753,00 zł na świadczenia rodzinne), w 2016 roku – 15 952 417,00 zł (w tym 5 523 233,00 zł na świadczenia rodzinne), w 2017 roku – 19 449 854,00 zł (w tym 17 368 165,00 zł na świadczenia rodzinne)

, w 2018 roku – 19 480 420,00 zł (w tym 17 406 000,00 zł na świadczenia rodzinne), a w 2019 roku – 23 381 123,00 zł (w tym 20 744 756,00 zł na świadczenia rodzinne).

Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy oraz składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

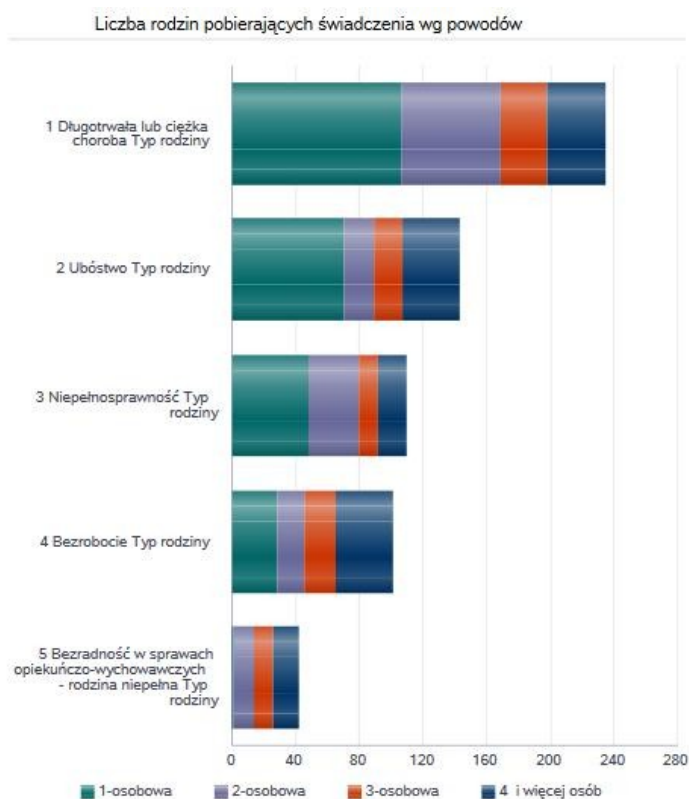
Tabela 8 Typ realizowanych świadczeń w latach 2014-2019

Typy świadczeń	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	544	493	441	402	405	351	408	355	359	325	377	344
Rzeczowe	365	183	370	177	309	145	264	121	235	111	223	108
Udzielenie porad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Wykres Powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze

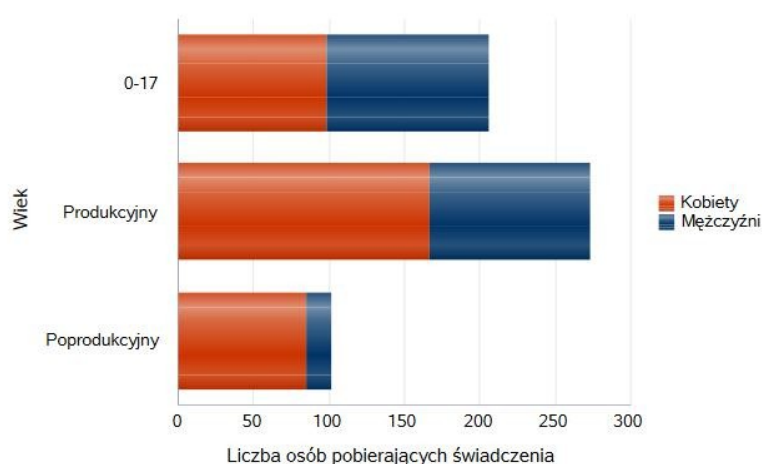
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2019 roku GOPS w Węgierskiej Górze udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 97 rodzin,
- ubóstwo – 131 rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 75 rodzin (w tym 38 rodzin niepełnych),
- niepełnosprawność – 110 rodzin,
- długotrwała lub ciężka choroba – 237 rodzin,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 38 rodzin,

- alkoholizm – 8 rodzin,
- zdarzenia losowe – 3 rodziny,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 2 rodziny,
- bezdomność – 2 osoby.

Wykres Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2019 r. (liczba osób w rodzinach)

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2019 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Wykres Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2019 roku

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2019 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze przyznał ogółem:

- 13 124 zasiłków rodzinnych,
- 1 484 dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- 314 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- 2 718 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- 739 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- 3 692 zasiłków pielęgnacyjnych,
- 427 dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- 616 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- 878 świadczeń pielęgnacyjnych,
- 316 specjalne zasiłki opiekuńcze,
- 54 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- 208 zasiłków dla opiekuna.

W latach 2017-2019 praca socjalna była często udzielaną formą pomocy. Liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem utrzymywała się na podobnym poziomie z tendencją wzrostową.

Istotnym rodzajem wsparcia były również świadczenia pieniężne tj. zasiłki stałe, zasiłki celowe, zasiłki okresowe. W latach 2017-2019 liczba osób korzystających z tej formy pomocy powiększała się z roku na rok. Istotną formę pomocy stanowią posiłki oraz zasiłki celowe na zakup żywności, które realizowane są w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”. Uprawnienie do tej formy

pomocy posiadają osoby, których dochód nie przekracza odpowiednio: 150% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie ($528,00\text{ zł} \times 150\% = 792,00\text{ zł}$) oraz 150 % kryterium dochodowego dla osoby samotnej (tj. $701,00\text{ zł} \times 150\% = 1051,50\text{ zł}$). Pomoc ta przyznawana jest obecnie w związku z Uchwałą Rady Ministrów Nr 140 z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, Uchwałą nr IV/32/2019 i Uchwałą nr IV/33/2019 z dn. 21.02.2019 Rady Gminy Węgierska Góra w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych programem „Posiłek w szkole i w domu”. Ponadto zgodnie z tą samą Uchwałą z pomocy w formie posiłku mogą korzystać także osoby i dzieci z rodzin, których dochód nie przekracza 150% kryterium na osobę w rodzinie (tj. $528,00\text{ zł} \times 150\%$ - w rodzinie; $701,00\text{ zł} \times 150\%$).

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze świadczeń niepieniężnych: porad udzielanych przez pracowników Ośrodka, usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych.

Ponadto, klienci Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze, korzystają z pomocy w postaci poradnictwa psychologicznego (oferowanego przez GOPS oraz GKPiRPA w Węgierskiej Górze), prawnego (oferowanego przez GOPS w Węgierskiej Górze) oraz w postaci artykułów żywnościowych (FEAD – pomoc realizowana przez Parafie).

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do Domów Pomocy Społecznej. W okresie 2017-2019 w Domu Pomocy Społecznej na podstawie skierowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze przebywało 8 osób, za które OPS ponosił odpłatność.

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

GOPS realizuje również zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z czerwca 2011r., zgodnie z którą Gmina od roku 2011 współfinansuje koszty pobytu dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, od 2019r. Gmina dopłaca do kosztów utrzymania 11 dzieci.

Jeśli chodzi o pobyt dzieci z gminy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, to w analizowanym okresie żadne dziecko z gminy nie zostało umieszczone w tego typu placówce. W 2019 roku niepełnosprawni mieszkańcy gminy Węgierska Górka korzystali również z oferty: Warsztatów Terapii Zajęciowej, ul. Zakopiańska 1, 34-322 Gilowice i ich filii w Milówce.

2.5 Ubóstwo

Z analizy powyższych danych wynika, że problemem dominującym, jeżeli chodzi o powody przyznania pomocy jest problem ubóstwa. Ubóstwo określa się, jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Ubóstwo spowodowane m.in. wysokim bezrobociem, niskimi wynagrodzeniami i świadczeniami emerytalno-rentowemu, z których niejednokrotnie utrzymują się wraz z całymi rodzinami. Zwiększające się trudności na rynku pracy oraz utrzymująca się od wielu lat niekorzystna sytuacja finansowa gospodarstw powiązanych z rolnictwem to główne czynniki, które wpłynęły na pogorszenie się sytuacji materialnej części rodzin w Gminie Węgierska Górka. Trudne warunki finansowe wpływają również na ograniczenie kształcenia dzieci. Z tych przyczyn dokonuje się powielanie przez dzieci poziomu wykształcenia i statusu zawodowego oraz materialnego rodziców. Niejednokrotnie świadczenia rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego stanowią jedyne źródło dochodów.

Ubóstwo powoduje znaczące ujemne skutki społeczne. Zmniejsza ono popyt na towary, a przez to chłonność rynku, co działa hamująco na rozwój gospodarczy. Uniemożliwia lub znacznie utrudnia korzystanie ludzi ubogich z istniejących szans zdobycia wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia. Przyczynia się do wzrostu przestępczości. Sprzyja rozwojowi patologii społecznych, takich jak: narkomania, alkoholizm, bezdomność. Niedoskonałość systemów pomocy osobom i rodzinom ubogim może działać demoralizująco, zmniejszając motywację do zdobywania kwalifikacji zawodowych i do poszukiwania pracy.

2.6 Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych zjawisk i problemów współczesnej cywilizacji. Powszechność tego zjawiska stawia przed państwem obowiązek podejmowania działań zapobiegających powstawaniu niepełnosprawności oraz łagodzenia jej skutków. W Uchwale z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 13.08.1997 r. Nr 50 poz. 475) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

uznał, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Prawa te wynikają z Konstytucji RP, powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad

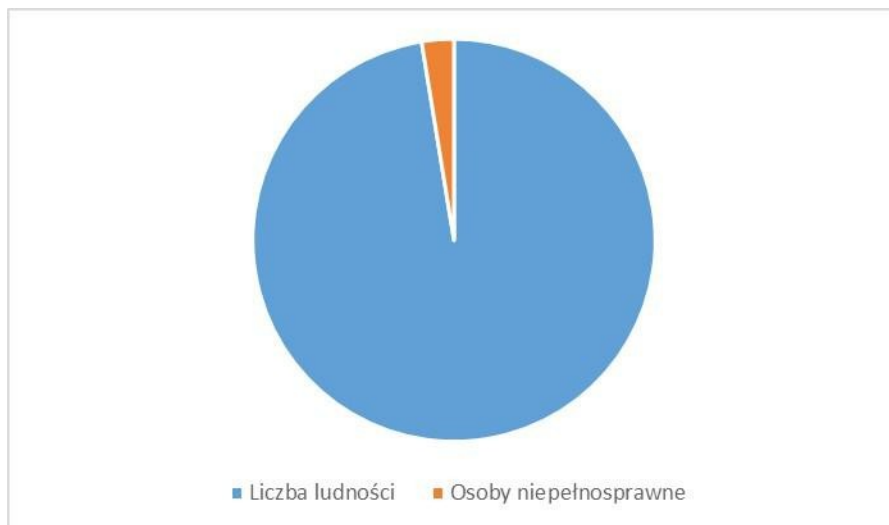
Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego. Ustawy kompetencyjne nakładają na organy administracji rządowej i samorządowej określone obowiązki w celu realizacji tych praw.

Osoby niepełnosprawne znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i finansowej mogą ubiegać się o pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Węgierska Górka pomaga potrzebującym w różny sposób, w tym między innymi: praca socjalna, poradnictwo prawne i psychologiczne, pomoc w staraniach o dom pomocy społecznej, pomoc finansowa i rzeczowa.

Sytuacja osób niepełnosprawnych jest najczęściej bardzo trudna. Choroba i niepełnosprawność zwykle prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te są klientami pomocy społecznej. Corocznie w gminie Węgierska Górka z powodu niepełnosprawności z różnego rodzaju świadczeń (zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek celowy na pokrycie kosztów leczenia itp.) korzysta ok. 240 osób. Istotą działań służb społecznych jest udzielenie takiego wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, aktywność społeczną, pełnienie właściwych ról społecznych i poprawi jakość życia. Szczególną grupą osób niepełnosprawnych są osoby starsze, samotne.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Węgierska Górka wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2011 roku.

Wykres Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2011 roku

Źródło: Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011

W roku 2011 w gminie Węgierska Górka zamieszkiwało 397 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 2,57% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się, co najwyżej, wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich

edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.7 Problemy ludzi starszych

Wyzwania wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa wymagają podjęcia wielokierunkowych działań, których celem głównym jest zapewnienie godnego starzenia się poprzez poprawę, jakości i poziomu życia osób starszych. Ze względu na przenikające się obszary, w których działania te powinny być podjęte, aby osiągnąć ten cel, należy wypracować wielokierunkową, kompleksową i długoterminową strategię działań, która będzie odpowiadać na różne potrzeby i oczekiwania osób starszych. Istotną częścią tej polityki będzie przeciwdziałanie negatywnym konsekwencjom zmian demograficznych poprzez zapewnienia możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych. Jednym z obszarów prowadzonej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach polityki społecznej są działania umożliwiające osobom starszym prowadzenie samodzielnego, w miarę możliwości, życia w zdrowiu. Ważnym czynnikiem przyczyniającym się do poprawy, jakości życia osób starszych jest ich aktywność. Wiele osób jest przekonana, iż w wieku starczym ich aktywność życiowa znacznie się zmniejsza. Wbrew panującej opinii wcale nie musi tak być. Będąc nawet w podeszłym wieku można utrzymywać cały czas taką samą aktywność, jednak w innych dziedzinach życia niż to było wcześniej. Niektórzy ludzie starsi będący na emeryturze starając się znaleźć jakiegokolwiek zajęcie dla siebie pracują zarobkowo. Często bywa tak, że poprzez swoją aktywność i kontakt z innymi osobami, ludzie starsi chcą przekazać następnemu pokoleniu swoją wiedzę, doświadczenie życiowe, umiejętności, czyli wszystko to, co wydaje im się cenne. Dzięki organizacjom takim jak Uniwersytety Trzeciego Wieku, w którym osoby starsze mogą rozwijać swoje zainteresowania oraz podnosić swoje kwalifikacje seniorzy podtrzymują ze sobą więzi społeczne i komunikację międzyludzką. Jest to również miejsce gdzie starsi ludzie, którzy kiedyś ze względów ekonomicznych bądź losowych przerwali naukę, mogą ją dalej kontynuować. Sprawność fizyczna człowieka starszego ma decydujący wpływ na jego zdrowie, samopoczucie, poczucie spełnienia się. Poprzez stawianie sobie nowych celów

W życiu można zapomnieć o przemijającym czasie, o wszystkich problemach zdrowotnych i emocjonalnych. Aktywność fizyczna pozwala również uporać się z samotnością oraz pomaga w nawiązywaniu nowych znajomości. Powoduje również, że człowiek starszy może czuć się potrzebny innej osobie. Często bywa tak, że dana forma aktywności seniora ma na celu podniesienie jego standardu życia. Ludzie starsi znajdują się często w trudnej sytuacji materialnej, łączy się to dodatkowo z problemami zdrowotnymi oraz brakiem ofert spędzania czasu wolnego. Do najważniejszych problemów ludzi starych można zaliczyć: samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności.

Problem ludzi starszych jest trudny do rozwiązania zwłaszcza na terenach wiejskich, gdzie często brakuje odpowiedniego zaplecza zdrowotnego, domów opieki, ale także klubów i świetlic, gdzie starsi ludzie mogliby się spotykać. Problemem jest też brak środków komunikacji, pozwalającej na dojazd do lekarza, apteki. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią spory odsetek wśród mieszkańców Gminy Węgierska Górka, dotychczasowe usługi świadczone na rzecz seniorów wkrótce mogą okazać się niewystarczające (usługi opiekuńcze) zasadnym wydaje się tworzenie sieci klubów seniora, czy też innych usług specjalistycznych i opiekuńczych.

3.8 Bezrobocie

Jak wynika z przedstawionych danych, kolejnym dominującym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest bezrobocie. Wydłużający się stan ubóstwa powodowany bezrobociem nasila konflikty, nieporozumienia, napięcia w rodzinie i najbliższym otoczeniu. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna, ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną. Bezsilność wobec trudnych problemów życiowych, utrata poczucia bezpieczeństwa socjalnego, brak perspektyw awansu społecznego i ekonomicznego często jest przyczyną depresji i ograniczonej zdolności oceny własnego postępowania, czemu towarzyszą zachowania patologiczne, jak przemoc w rodzinie czy nadużywanie alkoholu. Problem ten zasługuje na zwrócenie większej uwagi i wypracowanie możliwości pomocy, której osoby bezrobotne nie są w stanie uzyskać w Urzędzie Pracy. Należy też dążyć do stworzenia właściwej współpracy pomiędzy urzędem pracy a ośrodkiem pomocy społecznej w celu maksymalizacji pomocy tej grupie osób. Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona

przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny. W latach 2018-2019 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. Jednym z narzędzi pracy socjalnej jest kontrakt socjalny.

2.9 Bezradność w sprawach opiekuńczo –wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego

Rodzina jest grupą złożoną z osób połączonych stosunkiem małżeńskim, rodzicielskim żyjąca zwykle w jednym gospodarstwie domowym. Rodzina, która funkcjonuje w sposób umożliwiający swoim członkom stały rozwój, jest otwarta na kontakty z otoczeniem, relacje między członkami opierają się na szczerości i wzajemności a role i normy wyraźnie są określone i akceptowane przez poszczególnych członków uważana jest za rodzinę prawidłową. Zaburzenia w realizacji funkcji rodziny lub zanik niektórych z funkcji można nazwać dysfunkcyjnością rodziny. W sytuacjach krańcowych dochodzi do pojawienia się patologii i rozpadu rodziny. Rodziny dysfunkcyjne nie są w stanie wypełniać przypisanych im ról społecznych w zakresie wychowawczym, co odbija się na przyszłości następnego pokolenia. Na nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny mają wpływ:

- trudna sytuacja materialna i mieszkaniowa
- konflikty wewnątrzrodzinne
- oziębłość emocjonalna
- alkoholizm i przemoc w rodzinie
- nieleczona choroba psychiczna
- bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (szczególnie w rodzinach wielodzietnych i niepełnych).

2.10 Bezdомność

Bezdомność nie należy pod względem liczby korzystających z pomocy społecznej do problemów najbardziej istotnych.

2.11 Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie skierowane przeciwko członkom rodziny naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Osoby przebywające w domach, w których dochodzi do przemocy doznają zaburzeń funkcjonowania we wszystkich sferach życia :emocjonalnej, psychicznej i społecznej. Badania w tej sferze pokazują silny związek pomiędzy wychowywaniem się dzieci w rodzinach z przemocą i skłonnościami do zachowań agresywnych w ich dorosłym życiu. Zadaniem gminy m.in. jest tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Na terenie Gminy Węgierska Górka działa Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ponadto działa Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Węgierska Górka. Członkami Zespołu są przedstawiciele następujących instytucji: Ośrodka Pomocy Społecznej, Ośrodka Zdrowia, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciel szkół, przedstawiciel prokuratury, kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Żywcu, Komisariatu Policji w Węgierskiej Górze. Z wszystkimi Instytucjami zawarto w tej sprawie stosowne Porozumienia. W 2017 roku założono 22 Niebieskie Karty w 2018 roku prowadzono 30 Niebieskich Kart, w 2019 roku prowadzono 45 Niebieskich Kart, zakończono 23. Ilość prowadzonych „Niebieskich kart” nie oddaje w pełni skali tego problemu. Wiele osób wciąż obawia się konsekwencji poinformowania stosownych służb. Świadomość konsekwencji takich jak zeznania czy ewentualne konieczność stawienia się w sądzie niejednokrotnie wygrywa z chęcią pomocy ofiarom przemocy.

2.12 Uzależnienia

Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin należy nadużywanie alkoholu oraz nowe jeszcze utajone zjawisko narkomanii. Prowadzi to do zaburzeń w realizacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej, socjalizacyjnej i emocjonalnej rodziny. Wzorce nadmiernego picia w rodzinie przechodzą często na młodą generację. Grono pijących osób zwiększa się regularnie. Wczesna inicjacja alkoholowa i narkotykowa jest szczególnie niebezpieczna, gdyż działa na młody organizm destrukcyjnie w sferze fizjologicznej oraz psychologicznej i szybko przekształca się w uzależnienie.

W Gminie Węgierska Górka znikomy procent rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu korzysta z pomocy. W wyniku nadużywania alkoholu wzrasta przestępczość oraz agresja potęgująca

zjawiska przemocy w rodzinie. Stwierdza się przypadki ukrywania problemu alkoholowego i związanej z tym przemocy w rodzinach. Okazuje się, że rodziny alkoholików zgłaszają się o pomoc dopiero po długotrwałym okresie nadużywania alkoholu i stosowania przemocy. W celu przeciwdziałania narastania tego zjawiska, konieczne są dalsze działania profilaktyczne, a także pomoc osobom już uzależnionym. Cel ten jest realizowany poprzez aktywne działania komisji ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi w Gminie Węgierska Górka.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górcie podejmuje wiele działań mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom m.in. są to: działania interwencyjne, motywacyjno-edukacyjne, profilaktyczne. Komisja ściśle współpracuje z placówkami oświatowymi, ośrodkiem pomocy społecznej, policją, służbą zdrowia i innymi instytucjami, co pozwala skupić się bardziej na problemach związanych z zapobieganiem szerzeniu się alkoholizmowi, narkomanii i przemocy.

Do zadań Komisji, wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 70 poz. 473 ze zm.), należy w szczególności :

- inicjowanie, współpraca przy opracowaniu, opiniowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami rady gminy w sprawie liczby punktów sprzedaży oraz zasad ich usytuowania
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego
- prowadzenie rozmów z członkami rodzin osoby uzależnionej od alkoholu, zmierzających do podejmowania przez nich leczenia współuzależnienia. Corocznie uchwalany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Węgierska Górka.

Analizując te dane można zauważyć, że do Punktu Konsultacyjnego najczęściej osoby

z problemem alkoholowym są zgłoszone przez prokuraturę i policję, rzadko przez rodzinę i praktycznie wcale nie zgłaszają się na leczenie z własnej woli. Z danych posiadanych z Policji widać dużą liczbę interwencji domowych, wzrastającą liczbę osób zatrzymanych do wytrzeźwienia i wzrastającą liczbę nietrzeźwych kierowców zatrzymanych do kontroli.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki

i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień do działania.

W 2019 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 46 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 6 wniosków o przymusowe leczenie skierowano do sądu, 40 osób skierowano na leczenie odwykowe na dziennym oddziale.

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie Węgierska Górką zmieniała się na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 r. wyniosła 304 258,13 zł, w roku następnym wzrosła do 358 889,82 zł, w 2019r. wysokość środków wykorzystanych to 354 547,35 zł. Środki, co roku przeznaczane są na: dofinansowanie działalności Ośrodka Terapii Uzależnień w Bielsku Białej, Poradnię Leczenia Uzależnień w Żywcu, badanie przez biegłego w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, opłaty sądowe wniosków, punkt konsultacyjny i grupę wsparcia dla kobiet.

2.13 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Osoby opuszczające zakłady karne mają zazwyczaj ogromne trudności z przystosowaniem się do życia w społeczeństwie i nie mogą znaleźć pracy. Nie zawsze wracają do swoich rodzin, często ich związki rodzinne wcześniej się rozpadły. Nierzadko pojawia się problem mieszkaniowy, nie ma domu, do którego mogą wracać lub uległ zniszczeniu, zdewastowaniu pod ich nieobecność. Osoby po opuszczeniu zakładów karnych pozostają pod opieką kuratorów sądowych, do Ośrodka zgłaszają się po pomoc finansową.

2.14 Wystąpienie zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej

Pomoc społeczna udzielana jest również w sytuacjach kryzysowych lub tragicznego zdarzenia losowego. Ośrodek pomocy udziela wsparcia głównie w przypadkach strat spowodowanych pożarem, powodziom oraz tragicznej śmierci członka rodziny lub jak w roku 2020 ofiarom wypadku autobusowego.

2.15 Projekty unijne

Lata 2014-2017 to okres, w którym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie korzystając ze wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego zrealizował projekt „Aktywna integracja szansą rozwoju gminy Węgierska Górką” w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet VII Poddziałanie 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Cel projektu to zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej uczestników, pozwalającej osobom i rodzinom na poprawę sytuacji materialno-bytowej, podniesienie kwalifikacji zawodowych

i umiejętności społecznych. Ma on także zwiększyć motywację do działania i zbudowania zaufania we własne siły, w tym nabyć umiejętności umożliwiające powrót na rynek pracy oraz podjęcie zatrudnienia i wyjścia z systemu pomocy GOPS.

W latach 2014-2017 w projekcie uczestniczyło 76 osób, które zostały objęte indywidualnymi kontraktami socjalnymi, umożliwiającymi skorzystanie ze wsparcia w postaci: pomocy psychologicznej i doradztwa zawodowego oraz podniesienia kwalifikacji zawodowych poprzez udział w różnych kursach i szkoleniach, m.in. w zawodzie: kucharza, sprzedawcy z obsługą komputera i kasy fiskalnej, magazyniera z obsługą wózków jezdniowych, operatora wózka jezdniowego, spawacza, opiekuna osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci, operatora koparko-ładowarki czy fryzjera.

Ponadto uczestnicy projektu w okresie jego realizacji korzystają ze wsparcia finansowego, mającego na celu umożliwienie aktywnego uczestnictwa we wszystkich zaplanowanych zajęciach i aktywizacji zawodowej.

Patrząc z perspektywy pracy socjalnej, zmiany, jakie zachodzą w rodzinach osób uczestniczących w projekcie dla Ośrodka Pomocy są informacją, że warto podejmować różne nowe, aktywne formy pomocy by wspierać osoby i rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zrealizował również projekt pt. „Aktywizacja społeczna i zawodowa w Węgierskiej Górze i Ujsolach”, w ramach którego prowadzone były działania ukierunkowane na aktywizację uczestników projektu. Od początku realizacji projektu tj. od 2018 r. przystąpiło łącznie 40 osób do projektu, i każda z nich zakończyła pozytywnie zaplanowane dla niej ścieżki reintegracji. W ramach projektu uczestnicy wzięli również udział w szeregu działań społecznych jak i zawodowych, tj.: warsztaty zwiane z treningiem kompetencji społecznych i umiejętności interpersonalnych oraz kursy i staże zawodowe. Dzięki wsparciu w zakresie szkoleń zawodowych 10 osób podjęło prace na umowę o prace bądź zlecenie, w tym cztery osoby zostały zatrudnione po stażu, który był realizowany w ramach projektu.

Ponadto uczestnicy brali również udział w działaniach o charakterze środowiskowym tj. wyjazdy na basen i do kina oraz spotkaniach integracyjnych

Mając na uwadze efektywność podejmowanych inicjatyw należy skoordynować i usystematyzować wszelkie działania w obszarze pomocy społecznej w ramach jednego programu działań socjalnych. Działania te powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu współpracy różnych podmiotów, w których partnerami są osoby potrzebujące, instytucje i organizacje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).

2.16 Problemy dzieci i młodzieży

Bardzo ważna w życiu człowieka, a przede wszystkim w życiu dziecka jest rodzina, która prawidłowo funkcjonuje i zaspakaja jego potrzeby materialne i psychiczne. W okresie przedszkolnym i wczesnoszkolnym duże znaczenie ma zaspokojenie, oprócz potrzeby materialnej, potrzeby bezpieczeństwa. Klimat pogody, spokoju, życzliwości i poszanowania godności osobistej w rodzinie, to podstawowy warunek dla normalnego rozwoju psychicznego dziecka. Kłótnie, bijatyki, alkoholizm wywołują u nich silne reakcje lękowe, co sprzyja powstawaniu coraz powszechniejszych u dzieci nerwic. Rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży, to okres bardzo niejednorodny, tempo przemian jest niezwykle zróżnicowane. Najważniejszy mechanizm rozwoju polega na stopniowym usamodzielnianiu i uniezależnieniu się od otoczenia, co znajduje odbicie w sferze intelektualnej, emocjonalnej i społecznej.

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi, jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Edukacja, rozumiana, jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem, czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem. W roku szkolnym 2019/2020 w gminie Węgierska Górk funkcjonowało 10 placówek oświatowo - wychowawczych, w tym 5 przedszkoli i 1 przedszkole prywatne oraz 5 szkół podstawowych.

Oprócz ww. placówek oświatowo - wychowawczych działalność w gminie prowadzi Gminny Zespół Ekonomiczno – Administracyjny Szkół w Węgierskiej Górcie. Podstawowym celem Gminnego Zespołu Oświatowego jest prowadzenie w imieniu wójta gminy przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, a w szczególności obsługa administracyjno - finansowa i nadzór w zakresie tych spraw, oraz inicjowanie i koordynowanie zamierzeń w zakresie oświaty i wychowania.

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń. Analiza sytuacji dziecka w gminie Węgierska Górk została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Diagnostując i analizując problemy dzieci i młodzieży, zawsze należy szukać ich przyczyn. Jest ich bardzo wiele i są złożone. Najprościej można je podzielić na: czynniki ekonomiczno-społeczne i czynniki biologiczno-psychologiczne.

Czynniki ekonomiczno-społeczne:

- złe warunki materialne rodziny,
- pogorszenie się atmosfery rodzinnej, konflikty między rodzicami, członkami rodziny, choroba czy śmierć,
- poziom kultury, wykształcenie rodziców,
- niska wiedza pedagogiczna,
- ruchy migracyjne ludności, wyjazdy zarobkowe.

Czynniki biologiczno-psychologiczne:

- zły stan fizyczny dzieci i młodzieży, który wpływa niekorzystnie na ich funkcjonowanie w szkole,

- pogorszenie stanu zdrowia (absencja w szkole, braki programowe),
- nierównomierny, dysharmonijny rozwój,
- niedojrzałość emocjonalna – brak wiary we własne siły, niska samoocena,
- niska inteligencja.

Duży wpływ na powstawanie omawianych problemów mają media, Internet, gry komputerowe, grupa rówieśnicza, środowisko, brak prawidłowej organizacji i sposób spędzania czasu wolnego. Często przyczyna tkwi w samej rodzinie, rodzinie dysfunkcyjnej, niewydolnej wychowawczo. Przykład rodziców, dostarczanie prawidłowych wzorców postępowania i zachowania, odpowiednie postawy rodzicielskie, style wychowania, praca wychowawcza, dydaktyczna szkoły powoduje zminimalizowanie i ograniczenie skutków problemów wśród dzieci i młodzieży.

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy sytuacji w naszych szkołach wynika, że tylko 1 placówka nie zatrudnia pedagoga (SP). Żadna szkoła nie zatrudnia psychologa ani doradcy zawodowego, ale z ich porad i wsparcia rodzice i dzieci mogą skorzystać bezpłatnie w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej na wniosek rodzica/opiekuna. Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów. Możliwość korzystania z sali gimnastycznej i Internetu dają wszystkie placówki. W żadnej ze szkół nie funkcjonują klasy lub oddziały integracyjne, ale do szkół uczęszczają uczniowie niepełnosprawni, z którymi prowadzone jest też nauczanie indywidualne. Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła języka polskiego, matematyczne, teatralne, muzyczne, plastyczne, historyczne, informatyczne, przyrodnicze, języka angielskiego, sportowe, harcerstwo, zajęcia logopedyczne, koło krajoznawczo-turystyczne, zajęcia techniczno-informatyczne, chór, zespół góralski, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i zajęcia dydaktyczne dedykowane dla uczniów zdolnych).

Na terenie gminy dzieci i młodzież mają zapewniony pełny dostęp do szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. Brak jest natomiast pełnego dostępu do bazy rekreacyjno-sportowej (obiekty sportowe znajdują się przy szkołach, a te nie mogą poza lekcjami zapewnić odpowiedniego nadzoru) Ważnym ogniwem systemu edukacji są zajęcia pozalekcyjne z uczniami, które pełnią funkcje sprawowania opieki wychowawczej i częściowo dydaktycznej, głównie w odniesieniu do uczniów, którzy pozbawieni są właściwej opieki wychowawczej poza lekcjami, dlatego istotne dla gminy jest utworzenie i funkcjonowanie sieci klubów, świetlic środowiskowych. Uzasadnionym wydaje się również tworzenie sieci klubów czy też świetlic integracyjnych. Właściwa organizacja czasu wolnego sprzyja procesowi wychowania i socjalizacji.

Trudna sytuacja materialna wiąże się często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak niewydolność i bezradność wychowawcza, brak odpowiedniego zainteresowania dzieckiem, alkoholizm. Brak pracy zmusza też niektórych rodziców do wyjazdu za granicę, co generuje problemy tzw. eurosieroctwa. Konsekwencją takich sytuacji jest pozostawienie dziecka bez odpowiedniej opieki, co sprzyja szerzeniu się zachowań negatywnych (sięganie po używki, agresja, poniżanie godności drugiego człowieka, stosowanie przemocy). Problemem, który należy również podkreślić jest nieumiejętne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży szkolnej.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej to również: spożywanie alkoholu, narkotyzowanie się, palenie papierosów, ucieczki z domu, kradzieże, agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów, agresja słowna, przestępczość ujawniona, niszczenie mienia szkolnego, udział w grupach negatywnych, opieka kuratora sądowego, przemoc w rodzinie, zaniedbanie przez dom, wykorzystywanie seksualne.

Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne stosownie do bieżących potrzeb. Wśród nich realizowane są programy i kampanie profilaktyczne, zajęcia psychoedukacyjne z zakresu profilaktyki uzależnień oraz profilaktyki zdrowotnej jak również dotyczące propozycji sposobów spędzania czasu wolnego, a także zajęcia z dziećmi niepełnosprawnymi. Na bieżąco wsparcia udziela pedagog szkolny.

Szkoły na terenie gminy są miejscami bezpiecznymi dla dzieci i młodzieży, choć zdarzają się w nich miejsca (korytarze, szatnie, toalety, deptak oraz boisko szkolne), które wymagają nadzoru ze strony nauczycieli. We wszystkich placówkach przeprowadzane są badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu. Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych (m.in.: „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”), oraz w innych zbiórkach pieniężno-rzeczowych, a także przez działalność na rzecz mieszkańców starszych i ubogich, współpracę z Domem Pomocy Społecznej i Powiatowym Domem Dziecka w Żywcu, pomoc poprzez udział w zajęciach z dziećmi niepełnosprawnymi w świetlicy środowiskowej oraz pomoc koleżeńską przy odrabianiu zadań domowych w ramach pracy świetlic.

Wśród różnych form pomocy szkoły proponują uczniom i rodzicom m.in. zajęcia dodatkowe i nauczanie indywidualne, organizowanie konsultacji i warsztatów metodycznych

w placówkach specjalistycznych (w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie), pomoc pedagoga, pielęgniarki i nauczycieli, lekcje diagnozujące wyniki nauczania, pedagogizację, fachową literaturę pedagogiczną oraz pomoc sądu, GOPS-u, sponsorów, wsparcie materialne (stypendia socjalne, finansowanie wyjazdów szkolnych, zapomogi indywidualne), rzeczowe (podręczniki, ubrania) i w formie dożywiania.

Najczęściej dzieci i młodzież czas wolny spędzają przed komputerem, telewizorem. Wycieczki, kino, teatr, basen, siłownia to jedne z form spędzania czasu wolnego, wymagające jednak nakładów finansowych. Istotną rolę w prawidłowym spędzaniu czasu wolnego pełni szkoła. To tu organizowane są zajęcia pozalekcyjne, działają koła zainteresowań, zajęcia sportowe. Młodzież pod opieką specjalistów rozwija swoje zainteresowania i zdolności. Niestety, coraz częściej spotyka się młode osoby, które tworzą nieformalne, destrukcyjnie wpływające na rozwój osobowości grupy rówieśnicze. Nieprawidłowe sposoby spędzania czasu wolnego, prowadzą do poważnych problemów wychowawczych i uzależnień. Wzrasta ryzyko wejścia młodych ludzi w konflikt z prawem. Aby ograniczyć niepożądane zjawiska wśród dzieci i młodzieży, pozytywnie wpływać na ich szeroko rozumiany rozwój intelektualny, społeczny należy stwarzać im ku temu najlepsze warunki, wspomagać prawidłowe sposoby spędzania czasu wolnego. Jest to priorytetowe zadanie nie tylko rodziny, ale i szkoły, organizacji i instytucji, mających wpływ na rozwój młodych ludzi. Inny problem to wypoczynek, głównie letni (wakacje) i zimowy (ferie) dzieci i młodzieży. Niestety, coraz mniejsza grupa uczniów korzysta z tego wypoczynku w formie zorganizowanej.

Działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, wskazane jest organizowanie prelekcji dla rodziców prowadzonych przez psychologa na temat zagrożeń płynących z niekontrolowanego i zbyt długiego korzystania przez dzieci z Internetu. Rodzice powinni także skorzystać z prelekcji przeprowadzanych przez wykwalifikowane w tym kierunku osoby, a dotyczących propagowania zdrowego stylu życia oraz prawidłowego żywienia dzieci.

W ramach współpracy z rodzicami winny być kontynuowane konsultacje indywidualne, zebrania ogólne i klasowe, dyżury. Rodziców należy również angażować do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły– np. pomoc przy drobnych remontach, przy organizacji imprez szkolnych lub środowiskowych, organizowaniu pomocy dla potrzebujących.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów, z którymi szkoły utrzymują kontakt, zalicza się: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Urząd Gminy, Sąd Rejonowy i kuratorów sądowych oraz społecznych, Policję, Straż Pożarną, Centrum Edukacyjno-Rehabilitacyjne w Żywcu, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Promocji Gminy, oraz księży z miejscowych parafii, sponsorów. Ponadto na terenie gminy swoją działalność prowadzą świetlice opiekuńczo -wychowawcze;

A. Ośrodek Promocji Gminy w Węgierskiej Górze - Świetlica Hala Sportowa w Węgierskiej Górze

- zajęcia artystyczne o tematyce regionalnej dla dzieci m.in. z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi i ubogich
- zajęcia kulturalno artystyczne dla dzieci niepełnosprawnych (miejsce: świetlica w Ciścu)
- zajęcia muzyczno-artystyczne dla dzieci m.in. z rodzin zagrożonych patologiami społecznymi i ubogich (miejsce: świetlica przy parafii w Żabnicy)
- zajęcia artystyczno-kulturalne (miejsce Hala Sportowa)

B. Świetlica ZHP DZIUPLA w Węgierskiej Górze

C. Świetlica LUKS Węgierska Górka Hala Sportowa

D. Świetlica przy PUKS „Maksymilian” w Ciścu

E. Świetlica przy klubie sportowym Metal Węgierska Górka-Skałka Żabnica

F. Świetlica AA „Wolni i Radośni” przy starej plebanii w Cięcinie.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wśród najpilniejszych potrzeb dzieci i młodzieży, należy wskazać: konieczność zapewnienia im stałej pomocy psychologa, pedagoga, logopedy oraz organizowania zajęć z gimnastyki korekcyjnej, konieczność lepszego zagospodarowania czasu wolnego uczniów, więcej środków na zajęcia dodatkowe prowadzone w szkołach.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, wskazuje się przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, zajęć profilaktycznych na temat uzależnień i bieżących problemów. Należy również zwrócić uwagę na potrzebę wspierania młodego

człowieka, wysłuchiwanie tego, co ma do powiedzenia oraz budowania jego poczucia wartości, zintensyfikowania działań profilaktycznych, m.in. w celu zapobiegania uzależnieniom, eliminowania przypadków niszczenia mienia, a także wspierania rodzin wielodzietnych poprzez warsztaty dla rodziców. Niezbędne są również kontrole przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów nieletnim, egzekwowanie przez Policję przepisów o niepaleniu w miejscach publicznych oraz większy nadzór nad lokalami, w których zachodzi prawdopodobieństwo rozprowadzania narkotyków i dostępności punktów gier hazardowych.

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarcza również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Udziela wsparcia w zakresie: zaburzeń rozwojowych, zaburzeń mowy, zaburzeń emocjonalnych, trudności w nauce, zaburzeń zachowania i trudności wychowawczych, dysleksji, dysgrafii, dysortografii, terapii logopedycznej, psychologicznej, edukacji i wsparcia dla rodziców. Oprócz pomocy indywidualnej Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna świadczy również pomoc grupową, polegającą na prowadzeniu zajęć warsztatowych na zapotrzebowanie szkół dla uczniów i rodziców.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem

wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe

realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc

ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Wydział III Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Żywcu, prowadzi sprawy

o charakterze opiekuńczym i związanym z ograniczeniem władzy rodzicielskiej, leczeniem odwykowym przeciwalkoholowym oraz postępowaniem karnym wobec nieletnich.

2.17 Kultura, sport i rekreacja, turystyka

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Kulturą w gminie Węgierska Górką zajmuje się Ośrodek Promocji Gminy Węgierska Górką współpracujący z licznymi organizacjami pozarządowymi mieszczącymi się na jej terenie. Ponadto w Gminie Węgierska Górką funkcjonuje punkt informacji turystycznej. W gminie Węgierska Górką funkcjonują zespoły folklorystyczne, swoje siedziby mają tu stowarzyszenia i organizacje. OPG organizuje też liczne kulturalno-oświatowo-rekreacyjne imprezy okolicznościowe. Instytucjami, które prowadzą w gminie działalność kulturalną, są także Gminna Biblioteka Publiczna w Węgierskiej Górcie z filiami w Ciężynie, Ciężcu i Żabnicy.

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa, bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność. Na terenie gminy Węgierska Górka organizowane są imprezy sportowo – rekreacyjne oraz turnieje.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służą istniejące na jej terenie obiekty rekreacyjno-sportowe. Należą do nich przede wszystkim: kompleks boisk sportowych ORLIK 2012, hala sportowa w Węgierskiej Górcie, boiska sportowe LKS.

Położenie geograficzne gminy powoduje, że istnieją tutaj także doskonałe warunki do uprawiania sportów zimowych, w szczególności narciarstwa. Węgierska Górka to jedna z gmin powiatu żywieckiego, której niewątpliwymi atrakcjami są walory krajoznawcze-turystyczne. Dla większości turystów nie ma prawdziwego wypoczynku bez korzystania z różnych możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego. W Gminie Węgierska Górka rekreację uprawia się w górach i nad wodą. Jest mnóstwo atrakcji, które zapełnią czas wypoczynku o każdej porze roku.

2.18 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Jakość życia mieszkańców w sposób nierozwalny wiąże się z poczuciem ich osobistego bezpieczeństwa. Dlatego też nieodzowna jest intensyfikacja działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom Gminy. Podejmowane w tym celu działania w dużej mierze powinny się koncentrować na:

- eliminowaniu zagrożeń w miejscach szczególnie niebezpiecznych,
- współpracy wszystkich jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców,
- przeciwdziałaniu zjawiskom niepożądanym i społecznie niekorzystnym.

Nad bezpieczeństwem społeczności czuwa Komenda Policji w Węgierskiej Górcie oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Z danych przedstawionych przez Komisariat Policji w Węgierskiej Górcie wynika iż najwięcej przestępstw rejestrowanych jest na terenie sołectwa Węgierska Górka a najmniej zdarzeń występuje w Żabnicy. Biorąc pod uwagę poszczególne zdarzenia na terenie Gminy zauważyć można, iż najczęstszymi zdarzeniami odnotowanymi przez policję to nietrzeźwość kierowców, oraz kolizje

drogowe. W tym miejscu można się pokusić o stwierdzenie, że w wielu przypadkach jedno może być konsekwencją drugiego. Dlatego też policja mając świadomość, jak wielkie zagrożenie niesie za sobą nietrzeźwość kierowców, prowadzi liczne patrole, podczas, których sprawdza stan trzeźwości kierowców.

Tabela Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku z podziałem na sołectwa

Kategoria przestępstwa	Węgierska Górka	Cięcina	Cisiec	Żabnica	Liczba przestępstw w Gminie
kradzież	5	3	0	3	11
kradzież z włamaniem	5	3	2	4	14
bójka lub pobicie, rozbój	0	0	0	0	0
Uszkodzenie ciała	1	2	0	0	3
uszkodzenie mienia	2	1	1	0	4
nietrzeźwi kierujący	7	2	7	6	22
wypadki drogowe	0	0	5	0	5
kolizja drogowa	52	18	29	11	110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Węgierskiej Górze

Z informacji jakie podała Policja wynika, że liczba interwencji jest porównywalna w stosunku do poprzedniego roku. Jak podaje tabela w 2019 r. liczba interwencji domowych w ramach Niebieskiej Karty wzrosła, gdyż rok wcześniej zanotowano 22 zdarzeń a w roku 2019 – 27 przypadki. Analizując również przypadek interwencji w miejscach publicznych widzimy że zwiększył się on o 3 zarejestrowane zdarzenia.

Tabela Liczba interwencji w gminie Węgierska Górka w odniesieniu do lat 2018-2019

Interwencje	2018	2019
Interwencja domowa	205	243
Interwencja domowa w ramach procedury Niebieska Karta	22	27
Interwencja w miejscach publicznych	128	131
Interwencje dotyczące ruchu drogowego, kolizje, blokowanie ruchu itp.	56	73
Doprowadzenie osób do zakładów karnych, sądów itp.	7	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Węgierskiej Górze

2.19 Sektor pozarządowy

Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego

i wolontariacie (Dz. U.) organizacjami pozarządowymi są ~~organizacje~~

- niebędące jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych;
- niedziałające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem: partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne.

Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych działających w Gminie Węgierska Górka

w ostatnich latach wzrasta, a dynamika tego wzrostu jest niewysoka. Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2019 roku w gminie Węgierska Górka funkcjonowały 44 podmioty pozarządowe w tym fundacje, stowarzyszenia, klubu sportowe, grupy nieformalne.

Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy Gminy Węgierska Górka z organizacjami oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecania organizacjom realizacji zadań własnych gminy, dofinansowania działalności statutowej oraz wsparcia rzeczowego i lokalowego. Jednocześnie wskazuje zakres podmiotowy współpracy, priorytetowe zadania publiczne oraz zakładaną wysokość środków przeznaczonych na jego realizację. Program precyzuje również tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych powoływanych do opiniowania ofert w otwartym konkursie ofert. Nadrzędnym celem współpracy Gminy Węgierska Górka z organizacjami pozarządowymi jest dążenie do budowy społeczeństwa obywatelskiego, a do głównych celów należy podniesienie poziomu życia mieszkańców Gminy Węgierska Górka oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela Organizacje pozarządowe w gminie w 2019 roku

Nazwa	Rodzaj działalności
Chór „Quattro Voice” przy Parafii św. Katarzyny w Cięcinie	Chór – muzyka sakralna i ludowa
Klub Sportowy „Halny”	Siatkówka
Koło Gospodyń Wiejskich w Cięcinie	Kultywowanie zwyczajów, tradycji i kuchni regionalnej Górali Beskidu Żywieckiego
Koło Gospodyń Wiejskich w Ciścu Dużym	
Koło Gospodyń Wiejskich w Ciścu Małym	
Koło Gospodyń Wiejskich w Żabnicy	
Koło Gospodyń Węgierska Górka	Propagowanie pieszej turystyki górskiej
Koło PTTK „Górale” w Cięcinie	
Koło PTTK im. Jana Pawła II w Węgierskiej Górze	
Koło Śpiewacze przy KGW Żabnica	Muzyka tradycyjna
Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Węgierska Górka	Harcerstwo
KS Futsal Węgierska Górka	Piłka nożna
LKS „Metal Węgierska Górka - Skałka	
Ludowy Klub Sportowy „Świt” Cięcina	
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Węgierska Górka” przy SP im. Jana Pawła II w Ciścu	Tenis stołowy, skoki narciarskie, siatkówka
Ochotnicza Straż Pożarna w Cięcinie	Niesienie pomocy osobom poszkodowanym w czasie klęsk żywiołowych
Ochotnicza Straż Pożarna w Ciścu	
Ochotnicza Straż Pożarna w Węgierskiej	
Ochotnicza Straż Pożarna w Żabnicy	
Parafialny Klub Sportowy „Maksymilian”	Piłka nożna

Cisiec	
Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Cięcinie	m.in. działalność kulturalna, patriotyczna, charytatywna, m.in. działalność kulturalna, patriotyczna, charytatywna, w tym Parafialna Orkiestra Dęta „Barka”
Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Ciścu	
Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Żabnicy	
Polski Komitet Pomocy Społecznej	Pomoc rodzinom ubogim i poszkodowanym
Polski Związek Hodowców Gołębi	Hodowla gołębi
Polski Związek Pszczelarski	Pszczelarstwo
Polski Związek Wędkarski – Koło w Węgierskiej Górze	Wędkarstwo
Stowarzyszenie Kulturalne „Górka”	Folklor, tradycje
Stowarzyszenie Miłośników Małej Ojczyzny „Cięcina” w Cięcinie	Folklor, tradycje
Stowarzyszenie Ochrony Zabytków i Rozwoju Cięciny „Magura”	Ochrona zabytków
Stowarzyszenie Ofiar Poszkodowanych przez III Rzeszę	Związek kombatancki
Stowarzyszenie Hodowców Kóz, Owiec i Producentów Zdrowej Żywności	ekologiczna produkcja zdrowej żywności, programy rolno-środowiskowe
Stowarzyszenie Promocji Turystyki i Rekreacji „Grań” w WG	Kolarstwo górskie, narciarstwo zjazdowe
Stowarzyszenie Rozwoju Społeczności Lokalnej – Cięcina.eu	Kultura, promocja, edukacja, ochrona zdrowia, działalność wydawnicza itp.
Uczniowski Klub Sportowy „Masyw” w Cięcinie	Kolarstwo górskie, narciarstwo biegowe
Związek Kombatantów i Osób Represjonowanych	Związek kombatancki
Beskidzki Klub Piłki Stołowej	Piłka stołowa
Beskidzkie Stowarzyszenie Miłośników Koni i Przyrody „Strażnicy Beskidów”	Konie, turystyka, rekreacja
LUKS Węgierska Górka	Tenis stołowy
Zespół Regionalny „Mały Haśnik”	folklor
Zespół Regionalny „Małe Cisy”	folklor
Parafialna Orkiestra „Barka” w Żabnicy	muzyka
Stowarzyszenie „Węgiełka”	Osoby niepełnosprawne
Zespół regionalny „Górecka”	folklor

2.20 Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do mieszkańców Gminy Węgierska Górka (w różnym wieku, o zróżnicowanym statusie społecznym i materialnym, do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, organizacje pozarządowe, przedstawiciele policji i placówek oświatowo-wychowawczych, lokalni przedsiębiorcy, pracownicy socjalni.

Do analizy przedłożono w sumie 50 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność. W trakcie postępowania diagnostycznego jednym z najważniejszych elementów jest identyfikacja problemów społecznych, która ma na celu ukazanie zasadniczych kwestii dotyczących lokalną społeczność, a w dalszej kolejności określać ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Identyfikacji problemów dokonano na podstawie analizy źródeł zastanych, którymi dysponują Urząd Gminy w Węgierskiej Górze, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy, i inne, oraz wywołanej analizy diagnostycznej SWOT. Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego.

Główne problemy z jakimi borykają się mieszkańcy gminy Węgierska Górka to bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, ubóstwo i uzależnienia. Problemy te nie występują w izolacji od siebie, ale zachodzi między nimi związek przyczynowo skutkowy (np. niepełnosprawność bądź długotrwała lub ciężka choroba wywołuje bezrobocie, które wywołuje ubóstwo często prowadząc do zagrożeń uzależnieniem) i są one konsekwencjami zakłóceń życia zbiorowego.

Głównymi problemami jakie udało się zidentyfikować są:

1. Bezrobocie, niska aktywność zawodowa i zależność od pomocy społecznej. Problem spowodowany niezaradnością życiową, brakiem wiary we własne siły i niezauważaniem szans na zmianę, co sprzyja niskiemu poczuciu własnej wartości, lęku przed zmianą i skutkuje brakiem motywacji. Młodsze pokolenie wychowywane w tym duchu i słabej świadomości znaczenia wykształcenia, często poprzestaje na edukacji podstawowej. Brak perspektyw życiowych przekłada się na skłonność do uzależnień i problemów w rodzinie.

---

2. Mała aktywność i izolacja społeczna części mieszkańców, głównie osób niepełnosprawnych i starszych, która wynika z ograniczeń spowodowanych niepełnosprawnością wieku starszego bądź jest skutkiem chorób lub biologicznych wad rozwojowych. Problemy te pogłębiają ograniczone możliwości finansowe osób starszych i niepełnosprawnych a także ograniczony dostęp do służby zdrowia, przyczyną jest również brak organizacji, wolontariatu zajmujących się pomocą w aktywnym uczestnictwie osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

3. Problemy opiekuńczo-wychowawcze rodziny w kryzysie o różnym natężeniu prowadzą do dezorganizacji jej struktury lub niewypełniania funkcji (głównie emocjonalnych i wychowawczych). Kiedy podstawowe warunki, od których zależy prawidłowy rozwój człowieka, zostają zaburzone, zakłócony zostaje jego normalny tok rozwoju psychicznego i społecznego, natomiast rodzina, niepełni swych podstawowych funkcji wobec dziecka, nie zaspokajając jego potrzeb psychicznych i społecznych wpływa na rozwój jego osobowości i rzutuje na przyszłość.

Działania podejmowane przez instytucje pomocowe mające na celu redukcję negatywnych zjawisk życia społecznego, mimo znacznych środków finansowych przeznaczanych na ich realizację, nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Wynikać to może z niedostatecznych kompetencji pracowników służb społecznych, braku współpracy między poszczególnymi jednostkami i instytucjami zajmującymi się działaniami pomocowymi i organizacjami pozarządowymi. Dlatego konieczne wydaje się podjęcie działań na rzecz poniesienia poziomu ich skuteczności.

Atuty gminy

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy. Wskazując je respondenci zwrócili szczególną uwagę dobre położenie geograficzne, w atrakcyjnym krajobrazowo i turystycznie miejscu. Duże znaczenie przywiązywali do różnorodności przyrodniczo-środowiskowej (góry, lasy) i turystycznego (dobrze oznakowane szlaki, rozwijające się zaplecze sportowe umożliwiające uprawianie sportów letnich i zimowych, bogata sieć gastronomiczna, znacząca baza noclegowa). Docenili również walory komunikacyjne: przebiegającą przez gminę droga wojewódzka, bliskość większych miast (Katowice, Bielsko-Biała, Żywiec), dobre połączenia dzięki dostępowi do różnych środków lokomocji.

Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie na terenie gminy jest m.in Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie. Placówka realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, między innymi koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Kadre Ośrodka stanowi kierownik, 7 pracowników socjalnych, 4 pracowników do spraw

świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, 2 księgowe, 2 pracowników administracyjnych, oraz 1 asystent rodziny. Ponadto w gminie funkcjonują organizacje pozarządowe. Poważnym zasobem jest ponadto: rozwijająca się cyfryzacja na terenie gminy, potencjał ludzki mieszkańców Gminy, w tym pracowników GOPS, przywiązanie do tradycji i otwartość na innowacje, istniejąca świadomość u pracowników GOPS istniejących problemów społecznych, istniejące organizacje pozarządowe i inne podmioty (dla współpracy przy realizacji zadań GOPS), otwartość GOPS'u na podejmowanie współpracy w realizacji celów z podmiotami zewnętrznymi, wspieranie przez samorząd działań GOPS na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, aktywne postawy GOPS wobec pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania.

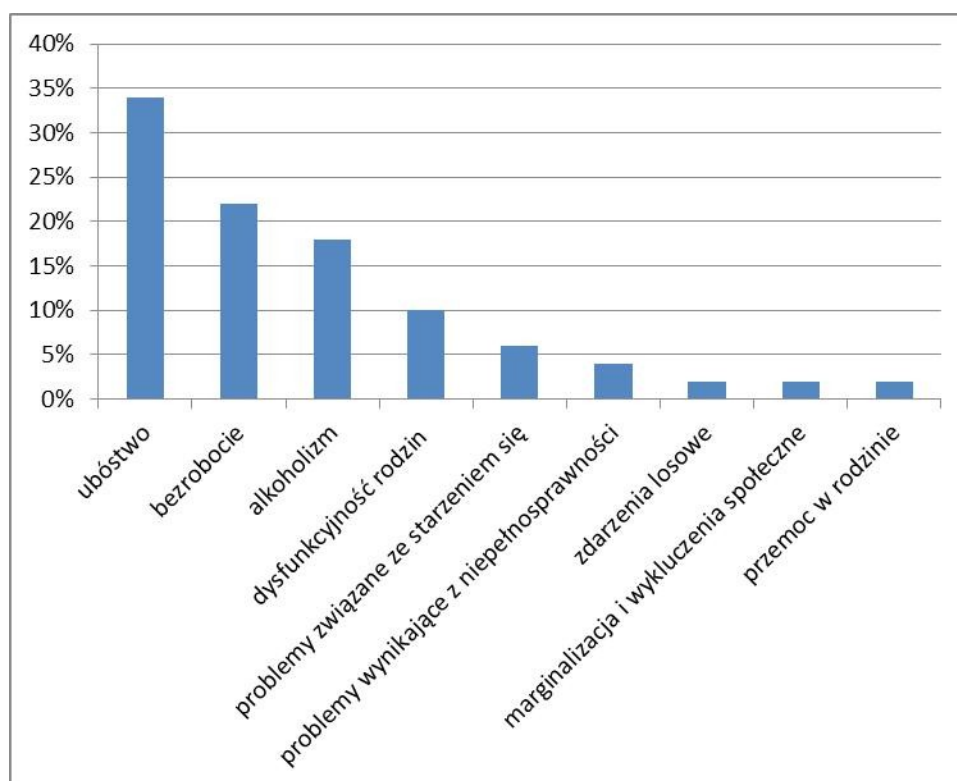
Słabe strony gminy

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony Gminy. Najczęściej zanieczyszczone powietrze. W zakresie infrastruktury drogowej badani wskazywali również na niedostateczną ilość chodników, niedostateczne oświetlenie ulic w nocy. Ankietowani wskazali również na słabe zagospodarowanie brzegów rzeki oraz potoków, które często wylewają, zwracali także uwagę na niedostateczną gospodarkę odpadami oraz niedostateczną edukację ekologiczną i niewystarczającą troskę o czystość. Niektórym przeszkadza również spożywanie alkoholu w miejscach publicznych oraz funkcjonowanie punktów hazardowych.

Wg ankiet w Gminie Węgierska Górka respondenci deklarowali, że najbardziej brakuje im miejsc rekreacyjnych tj. krytego basenu, parków tematycznych oraz świetlicy środowiskowej a czynnikami które powinny się jak najszybciej zmienić są: porządek na ulicach, rozbudowa centrum handlowego, odnowienie i rozbudowanie dworców kolejowych oraz przystosowanie budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Do problemów, które najczęściej dotykają mieszkańców Gminy, respondenci zaliczyli ubóstwo (34%), bezrobocie (22%), alkoholizm (18%), oraz dysfunkcyjność rodzin (10%). Szczególną uwagę zwrócili również na problemy związane ze starzeniem się (6%). W dalszej kolejności wymienili m.in. problemy wynikające z niepełnosprawności (4%) zdarzenia losowe (2%), marginalizacja i wykluczenia społeczne (2%) oraz przemoc w rodzinie (2%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w Gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

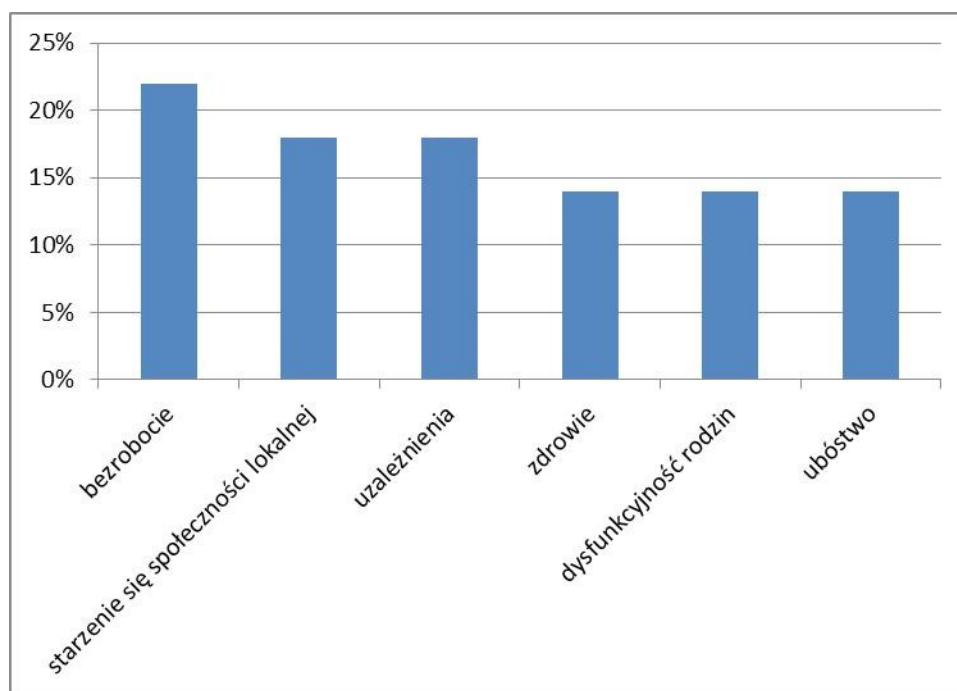

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Najwięcej badanych (30%) stwierdziło, że grupą, która najbardziej odczuwa skutki problemów społecznych w gminie, są osoby bezrobotne i rodziny dotknięte ubóstwem, oraz osoby starsze, samotne i niepełnosprawne, (16%) - rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej. Liczne grono wśród osób stanowią dzieci z rodzin ubogich (12%), rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej (12%), oraz dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (10%). Ważną grupą jaka została wskazana, poprzez ankietowanych to rodziny z osobami niepełnosprawnymi (10%). Prawdopodobnie tak niski poziom wskazań jest przyczyną, że rodziny mające wśród swoich członków osobę z niepełnosprawnością, pozostają z tym problemem w osamotnione, nie ukazując na zewnątrz problemów z jakimi się borykają. Wśród grup wskazywanych w ankiecie najmniej padło wskazań na rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (10%), nikt z ankietowanych nie wskazał osób i rodzin mających problemy mieszkaniowe oraz samotne kobiety w ciąży i matki, które są w trudnej sytuacji życiowej.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w Gminie jest najbardziej niezadowolająca

Źródło: pracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

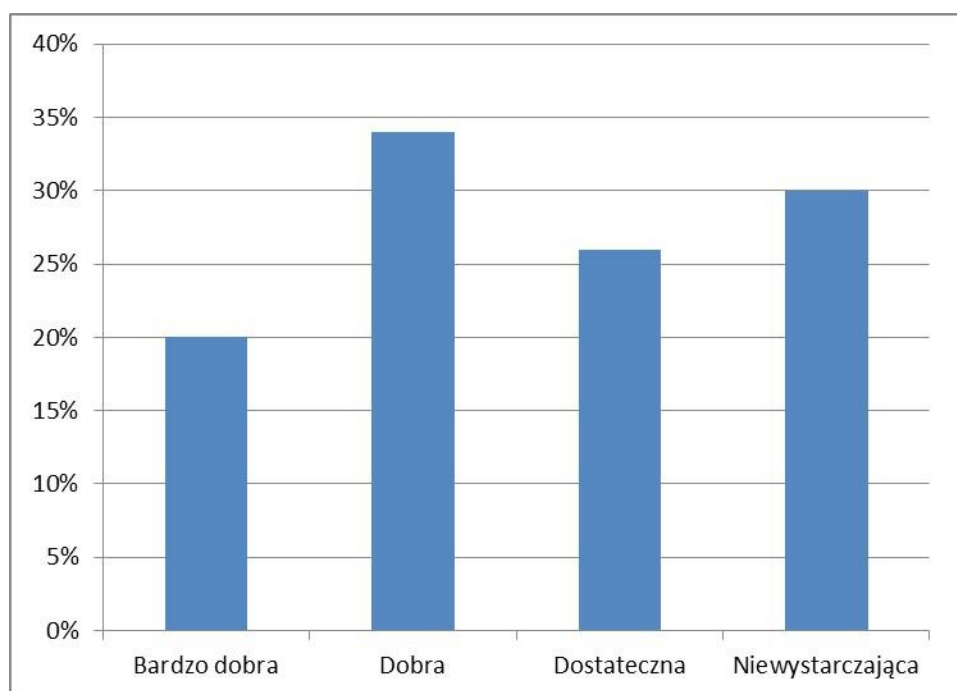
W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w Gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak:

bezrobocie (22%), starzenie się społeczności lokalnej (18%), uzależnienia (18%), zdrowie (14%), dysfunkcyjność rodzin (14%) oraz ubóstwo (14%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania jakie należałoby podjąć w Gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk kładli na przeciwdziałanie bezrobociu poprzez aktywizację zawodową, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój lokalnej przedsiębiorczości, pomoc małym firmom.

Do ważnych działań, które wymagają podjęcia w Gminie, respondenci zaliczyli także uwagę na potrzebę poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz inwestowaniem w dalszy rozwój i edukację zawodową. Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w gminie placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz poczucia bezpieczeństwa. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

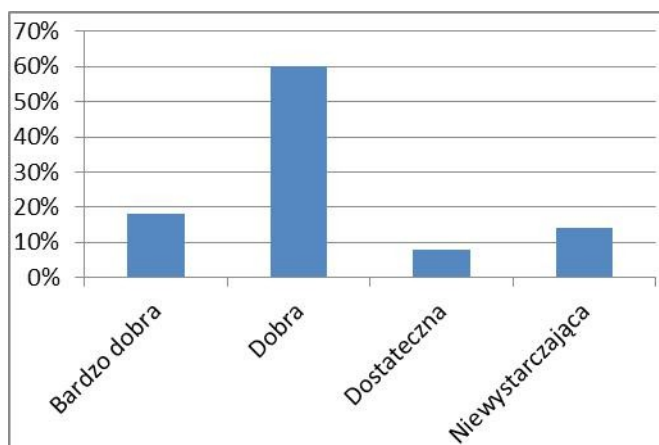
Wykres Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Większość respondentów pozytywnie oceniła dostępność placówek służby zdrowia w Gminie. 34% z nich uznało ją za dobrą, a 26% za dostateczną. 20% z ankietowanych nie wyraził opinii, iż opieka jest na poziomie bardzo dobrym. Jednak niemal 30% badanych stwierdziło, że jest ona niewystarczająca. Do lekarzy, których w Gminie brakuje, bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczali najczęściej: kardiologa, neurologa, okulistę, dermatologa, urologa, endokrynologa, geriatrę, laryngologa, lekarza rodzinnego.

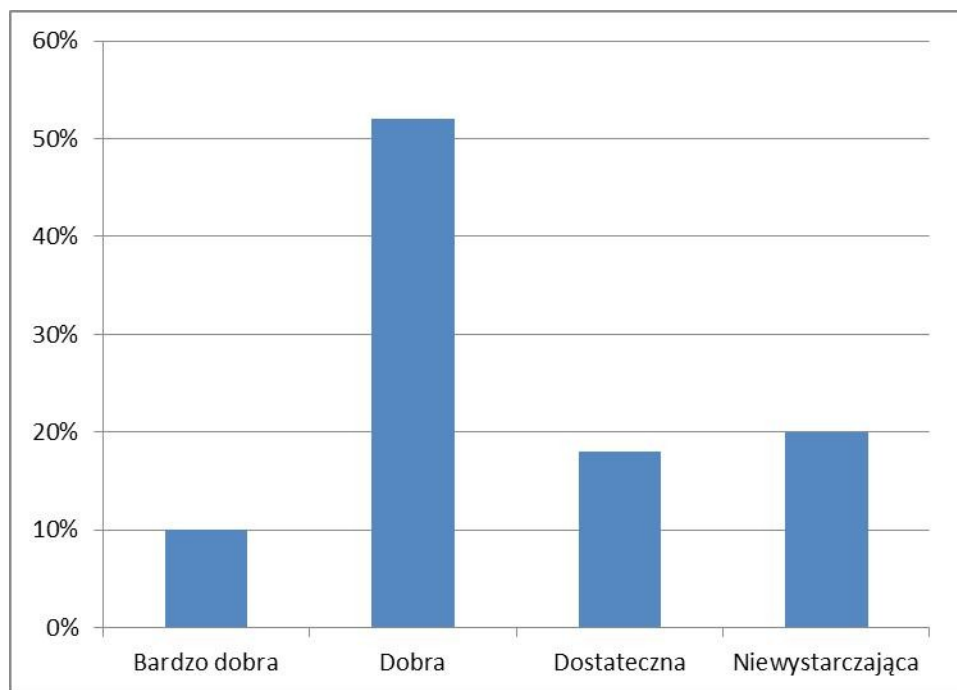
Wykres: Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wśród ankietowanych najwięcej osób, bo aż 60% określało dostępność do placówek oświatowo-wychowawczych na poziomie dobrym, a 18 % na poziomie bardzo dobry. Część respondentów bo około 8% stwierdziło, że dostęp do edukacji jest na dostatecznym poziomie.

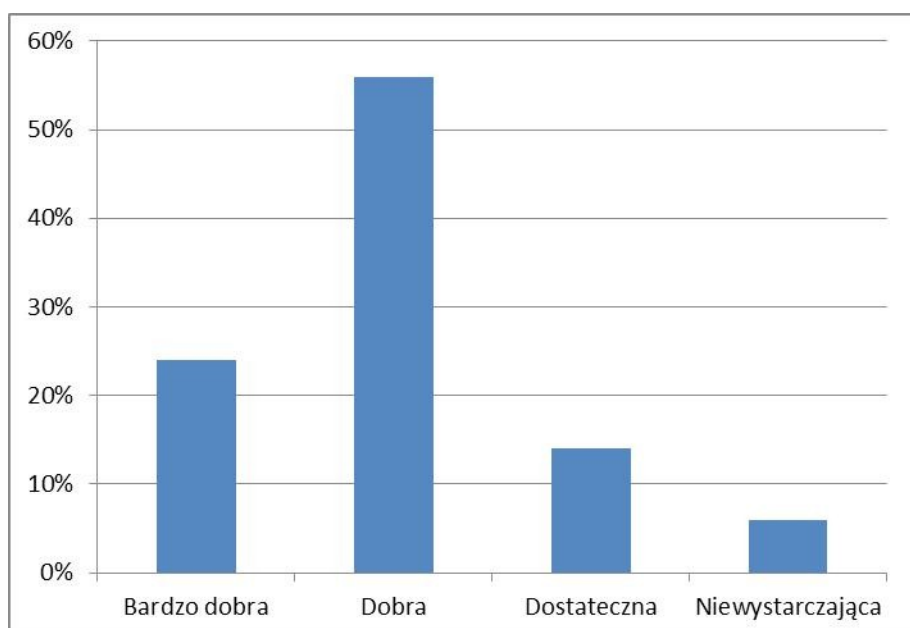
Wykres Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wśród respondentów, 10% określiła poziom zadowolenia z dostępności do placówek kulturalnych na poziomie bardzo dobry. Najwięcej osób bo około 52% określiło poziom zadowolenia na dobry, 18% na dostateczny a 20% ankietowanych na niewystarczający. Najczęstszymi argumentami niskiego zadowolenia był daleki i utrudniony dojazd do miejsc typu basen, świetlice, biblioteki.

Wykres Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

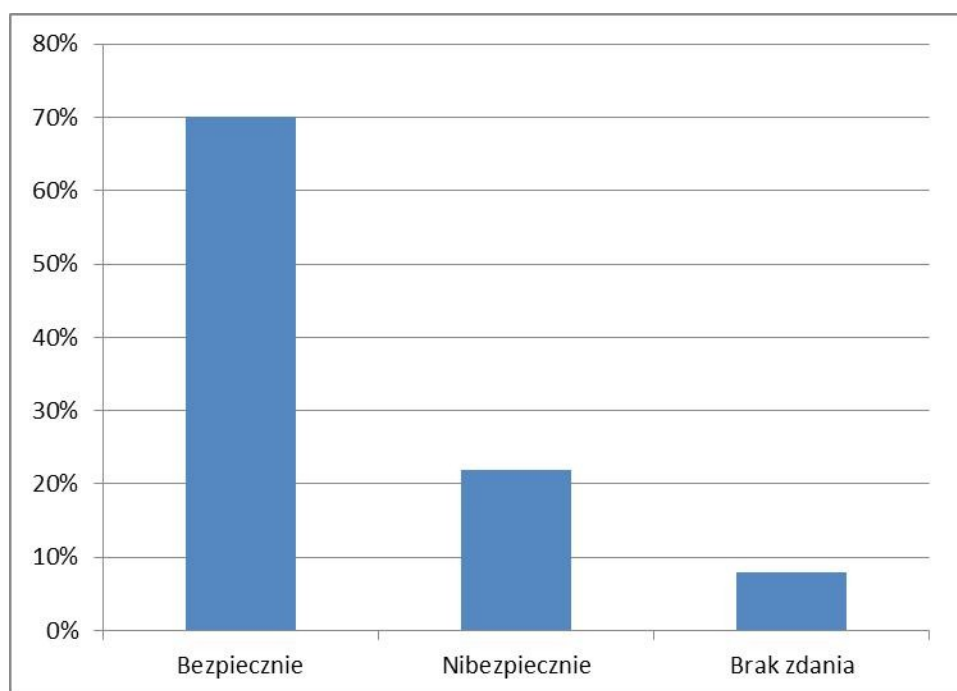
Respondenci wyrazie potwierdzają że dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest dobry (56 %), a 24 % stwierdziło, że na poziomie bardzo dobry. Blisko 14% badanych uznało jednak, że jest on dostateczny, żaden z ankietowanych nie wyraził negatywnej opinii o obiektach sportowo rekreacyjnych.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli więcej deficytów aniżeli w przypadku placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych. Wśród nich najczęściej wymieniali niedostatek takich obiektów, jak: basen, korty tenisowe, lodowisko, siłownia. Według ankietowanych w Gminie brakuje również wyciągów narciarskich.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 70%) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie, natomiast 22% czuje się niebezpiecznie. 8% badanych nie mogło się zdecydować.

WNIOSKI

Mając na uwadze efektywność podejmowanych inicjatyw należy skoordynować i usystematyzować wszelkie działania w obszarze pomocy społecznej w ramach jednego programu działań socjalnych. Działania te powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu współpracy różnych podmiotów, w których partnerami są osoby potrzebujące, instytucje i organizacje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).

ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych. W przypadku strategii Rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- siły – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- słabości – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych. Podejmując działania na rzecz diagnozy problemów społecznych Gminy Węgierska Górka należy uwzględnić wewnętrzne czynniki ograniczające rozwój polityki społecznej, punkty stanowiące mocne strony, potencjał rozwoju polityki społecznej oraz zidentyfikowane zagrożenia uwzględniające specyfikę społeczności lokalnej Gminy Węgierska Górka. Przedstawiona poniżej analiza obejmuje wytypowane obszary priorytetowe:

- rodzina, dziecko i młodzież;
- starość i niepełnosprawność
- bezrobocie i ubóstwo;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- rozwój kadry pomocy społecznej i kapitału ludzkiego.

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Rodzina, dziecko i młodzież

Mocne strony:

- zapobieganie dysfunkcjom rodzin
- aktywna działalność pracowników socjalnych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- diagnoza potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży
- zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia
- koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież
- rozwijanie szkolnictwa podstawowego
- podnoszenie poziomu nauczania w gminie
- dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego
- propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu
- prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia
- prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców
- aktywne zainteresowanie problemami rodziny władz samorządowych
- zaradność, pracowitość i przedsiębiorczość mieszkańców gminy
- profesjonalna kadra pomocy społecznej
- silne poczucie tożsamości regionalnej
- dobra współpraca z instytucjami działającymi na terenie gminy
- dostęp do bibliotek
- rodziny wielopokoleniowe (wzorce)
- działalność zespołów regionalnych w każdej wsi
- działanie uczniowskich klubów sportowych
- mieszkańcy gminy –wzorce osobowe (olimpijczycy, sportowcy, artyści)
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Słabe strony:

- brak działań inicjujących powstawanie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci
- brak rozwoju sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
- brak działań mających na celu rozwijanie opieki przedszkolnej
- niewystarczająca oferta dla dzieci i młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- brak grup i ośrodków wsparcia dla osób i rodzin samotnie wychowujących dzieci,
- niewystarczająco rozwinięty system pomocy rodzinom z uwagi na ograniczone środki finansowe
- brak specjalnych programów dla rodzin z problemami opiekuńczo –wychowawczymi
- bezrobocie
- słabo rozwinięta sieć organizacji pozarządowych
- niski poziom wykształcenia mieszkańców
- brak stypendiów dla zdolnej młodzieży
- narastający problem uzależnień wśród młodzieży i dorosłych
- brak aktywności społecznej i chęci do działania na rzecz społeczności lokalnej
- ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży oraz pogłębiające się zróżnicowanie socjalne grup społecznych
- pogłębiający się kryzys rodziny, przejmowanie pewnych funkcji rodziny przez instytucje
- dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego
- rosnące zadłużenie gospodarstw domowych
- antagonizmy lokalne.

Szanse:

- dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży
- możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy
- odpowiednia dostępność szkół podstawowych
- zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych
- wzrastająca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego

- istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży
- zwiększająca się liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych
- budowanie lokalnych partnerstw obejmujących wszystkie sektory z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
- inicjowanie działań mających na celu wzmocnienie rodziny jako podstawowej komórki społecznej
- stosowanie aktywizujących metod pracy socjalnej
- rosnąca świadomość społeczna i zdrowotna
- wzrost poziomu wykształcenia wśród mieszkańców
- realizacja programu wspierania rodziny
- skierowanie większych środków na realizację polityki wobec rodziny
- pozyskiwanie środków z zewnątrz na programy wspierające rodzinę
- wprowadzenie roli asystenta rodziny w GOPS -kompleksowo zajmującego się rodzinami w różnymi problemami

Zagrożenia:

- utrzymująca się wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie
- wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego
- brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci
- niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży
- niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej
- niewystarczający wzrost liczby wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa
- niewystarczająca dostępność opieki medycznej
- zmiany w systemie emerytalnym – wydłużenie wieku emerytalnego uniemożliwiające osobom sprawowanie opieki nad osobami zależnymi
- przenoszenie ciężaru finansowania zadań na poziom gminy
- niekorzystnie kształtujący się rynek pracy
- narastanie zjawiska wyuczonej bezradności
- starzenie się społeczeństwa

- euro-sieroty (rozbite rodziny, małe zainteresowanie wychowaniem dzieci) wychowywanie w rodzinie niepełnej, gdyż ojciec lub matka pracują w innych krajach
- koncentracja na dobrach materialnych
- negatywny wpływ zachowań z zewnątrz
- zatracanie rodzinnych wartości
- deficyty w obszarze codziennego sposobu komunikowania się w relacjach dzieci - rodzice, oraz rodzice –dzieci
- coraz większy brak opieki zapracowanych rodziców nad swoimi dziećmi, brak zainteresowania tym co dzieci robią, degradacja relacji rodzinnych

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Starość i niepełnosprawność

Mocne strony:

- życzliwość sąsiedzka, pomoc w potrzebie
- rodziny wielopokoleniowe (wzorce)
- zainteresowanie problemami społecznymi władz samorządowych
- badanie liczebności osób starszych
- informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy
- podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi
- kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej
- uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych
- prowadzenie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie
- inicjowanie w gminie wolontariatu na rzecz osób starszych
- informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy
- udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym
- upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy
- uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych
- podejmowanie działań służących zwiększeniu społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych

- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych
- inicjowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej dla osób starszych,
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych,
- działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych,
- świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych z terenu gminy Węgierska Górka
- prawidłowy przepływ informacji pomiędzy OPS a PCPR,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych,
- świadczenie pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy
- realizacja rządowego programu „Opieka wytchnieniowa” i „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”

Słabe strony:

- duża liczba osób niepełnosprawnych i starszych korzystająca z pomocy społecznej
- istniejące bariery architektoniczne
- brak odpowiednich lokali do wykorzystania na działalność organizacji pozarządowych
- niewystarczający system wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych
- niewystarczająca ilość wolontariuszy działających w obszarze pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym
- słaby system opieki dla osób starszych w miejscu zamieszkania
- słaba oferta pozwalająca na zagospodarowanie czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych
- niewystarczający poziom finansowania zadań z pomocy społecznej w tym obszarze
- starzenie się społeczeństwa
- pogłębiający się kryzys rodziny, narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny, która często pracuje w innym kraju

- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- brak działań w zakresie poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych;
- niewystarczająca ilość małych form pomocy społecznej dla osób starszych („Klub seniora”, „Dom dziennego pobytu dla osób starszych”),
- brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej.
- niewystarczająca ilość grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych
- niedostateczna baza rehabilitacyjna oraz oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- istnienie barier architektonicznych utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- brak klas integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych

Szanse:

- upowszechnianie informacji dot. problemów osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich praw
- inicjowanie działań w środowisku lokalnym na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
- zewnętrzne źródła finansowania
- budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych
- wykorzystanie potencjału ludzi starszych
- większa świadomość osób niepełnosprawnych na temat przysługujących im praw i form wsparcia,
- działanie zakładów pracy chronionej na terenie gminy Węgierska Górka,
- społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych
- szkolenie kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- infrastruktura dostosowana do osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych
- posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy
- wzrost liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych
- możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny
- funkcjonowanie w gminie grupy wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych
- dobra dostępność domów pomocy społecznej
- dobry poziom życia osób starszych

- istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych
- posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia
- istnienie bazy rehabilitacyjnej
- posiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy
- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych

Zagrożenia:

- zbyt mała oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych pozwalająca na uczestnictwo w życiu społecznym
- niskie świadczenia pieniężne osób starszych i niepełnosprawnych
- brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych
- zwiększająca się liczba osób starszych,
- brak dostępu osób starszych do małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu),
- brak środków finansowych na dokonanie zmian w infrastrukturze technicznej,
- niesprzyjająca pomocy osobom w starszym wieku ogólna sytuacja finansowa i społeczna kraju,
- zmiany w systemie emerytalnym – wydłużenie wieku emerytalnego uniemożliwiające osobom sprawowanie opieki nad osobami starszymi
- mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową
- migracja osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych
- niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierająca osoby starsze w codziennym życiu
- wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających całodobowej opieki,
- wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających pomocy w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych,
- wzrastająca liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych.
- wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników GOPS-u
- istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Bezrobocie i ubóstwo

Mocne strony:

- duża przedsiębiorczość mieszkańców (samodzielnie prowadzona działalność gospodarcza, szczególnie biznes rodzinny, branża turystyczna, tradycyjne zawody regionalne)
- dobre warunki do rozwoju inwestycji szczególnie w obszarze turystyki
- mocne przywiązanie do ziemi
- rozwój działalności związanej z kulturą
- przychylność władz w zakresie uatrakcyjniania infrastruktury turystycznej
- korzystne położenie geograficzne
- prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet
- przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia
- prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym osób w wieku 45 lat i więcej
- upowszechnianie ofert pracy, w tym z zagranicy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach
- pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)
- zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy
- wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy
- przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi,

Słabe strony:

- brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych
  - ograniczone działania służące minimalizacji zjawiska nielegalnego zatrudnienia
  - niskie kwalifikacje i niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych
  - duży poziom bezrobocia wśród osób młodych,
  - słabe dostosowanie oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy
  - brak podmiotów ekonomii społecznej
  - brak umiejętności w poszukiwaniu pracy

- ubogi rynek pracy
- istnienie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, ubóstwa spowodowanego bezrobociem,
- rozpoznane problemy dotyczące sprawność jednostki ludzkiej w wymiarze fizycznym i umysłowym (niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm lub narkomania),
- rozpoznane problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny (bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- rozpoznane problemy dotyczące materialnego bytu jednostki (bezrobocie, ubóstwo, zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa),
- skutki pandemii koronawirusa

Szanse:

- wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach
- możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)
- wzrost liczby nowych inwestorów tworzących miejsca pracy
- możliwość rozwoju agroturystyki
- bliskość dwóch ośrodków miejskich – Żywiec, Bielsko-Biała
- wdrażanie programów przeciwdziałania bezrobociu dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej
- możliwość korzystania przez osoby bezrobotne dostępu do europejskich rynków pracy
- dostępność środków pozabudżetowych (np. UE), z możliwością przeznaczenia ich na wzmocnienie działań GOPS,
- rosnąca popularność wolontariatu,
- łatwiejszy dostęp do szkolnictwa wyższego,
- wymiana doświadczeń i czerpanie wzorców w ramach współpracy z podmiotami zewnętrznymi, – pojawiające się, korzystne dla rodzin zmiany w ustawodawstwie (np. „Program Rodzina 500 Plus” i podobne),
- trendy w rozwoju infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym.

Zagrożenia:

- wzrost poziomu bezrobocia, w tym wśród osób w wieku 45 lat i więcej

- utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet
- wzrost liczby osób bezrobotnych wymagających aktywizacji
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia
- ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież i wchodzącą na rynek pracy
- brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych
- wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia
- postępujące zjawisko ubóstwa
- wysokie koszty pracy
- sezonowość rynku pracy
- narastanie zjawiska wyuczonej bezradności
- zlecanie samorządom gminnym - bez pokrycia finansowego ze środków centralnych - nowych zadań, którymi obciążany jest GOPS,
- częste zmiany przepisów, kolizje przepisów,
- rosnące przyzwolenie społeczne na różnego rodzaju zachowania dewiacyjne wykazywane przez jednostkę,
- dostrzegalne w szerokiej skali (kraju) postawy roszczeniowe wobec państwa i wyuczona bezradność mieszkańców, nasilające się zjawisko pokoleniowego dziedziczenia bezradności,
- uzależnienie od świadczeń społecznych,
- pandemia i związane z nią zagrożenia

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony:

- prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień
- zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej i specjalistycznego poradnictwa rodzinom dotkniętym problemami uzależnień
- prowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień
- diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej i innych uzależnień wśród dzieci i młodzieży
- prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych
- inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych

- pozyskanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie
- prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży
- funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych
- odpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- funkcjonowanie Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- dobra współpraca z Kościołem,
- funkcjonowanie grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu,
- kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe
- profesjonalna i wykształcona kadra OPS w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- dobra współpraca służb z terenu gminy działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom
- działający Punkt Konsultacyjny przy OPS ds. przemocy w rodzinie
- działający Punkt Konsultacyjny przy GKRPA dla osób z problemem uzależnień

Słabe strony:

- brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- niezapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
- brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi
- brak rozeznania problemu uzależnień w gminie
- brak faktycznych danych dot. problemu przemocy w rodzinie
- niedostateczna oferta na zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, starszych i całych rodzin
- brak placówek wsparcia dziennego

- coraz częstsze przypadki niezgłaszania przez rodziny, sąsiadów wieloletnich przypadków przemocy w rodzinie z poczucia wstydu
- społeczne przyzwolenie na sprzedaż papierosów i alkoholu nieletnim lub kupowanie przez dorosłych alkoholu dla nieletnich
- niewystarczające środki finansowe
- pogłębiający się kryzys rodziny, brak zainteresowania ze strony rodziców czasem wolnym dzieci.

Szanse:

- wzrost liczby osób leczących się z uzależnień
- zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego
- zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych
- funkcjonowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych
- zwiększająca się kadra pracująca z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie
- wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami
- wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie
- niezwiększająca się liczba osób wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia
- wzrost świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych oraz stosujących przemoc,
- zwiększenie dostępności do informacji w zakresie uzależnień,
- zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych,
- promocja działań w zakresie przeciwdziałania różnego rodzaju uzależnieniom i przemocy domowej
- współpraca z organizacjami pozarządowymi
- inicjowanie mody na zdrowy tryb życia, bez używek

- realizacja programów: przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, wspierania rodziny
- zewnętrzne źródła finansowania
- budowanie świadomości społecznej dot. potencjalnych zagrożeń, ich skutków i sposobów postępowania
- intensyfikacja programów profilaktycznych.

Zagrożenia:

- wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych,
- obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej,
- wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych
- brak w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- ukrywanie problemu przemocy
- społeczna akceptacja alkoholu w życiu mieszkańców
- brak asertywności wśród dorosłych mieszkańców
- młodzież pozostawiona bez opieki rodziców, brak wiedzy rodziców o tym co robią
- jazda pod wpływem alkoholu i innych używek
- negatywny wpływ zachowań z zewnątrz
- łatwy dostęp do alkoholu
- społeczne przyzwolenie dorosłych na przebywanie dzieci i młodzieży na imprezach dla dorosłych i do późnych godzin nocnych
- euro-sieroty (wyjazdy rodziców do pracy za granicą, brak więzi rodzinnych)
- koncentracja na dobrach materialnych.

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Rozwój kadry pomocy społecznej i kapitału ludzkiego

Mocne strony:

- odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych
- profesjonalna i wykształcona kadra OPS

- podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego
- diagnozowanie problemów społecznych w gminie
- informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia -
- poprawianie jakości obsługi klientów GOPS-u prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom
- pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej
- inicjowanie wolontariatu
- uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej
- przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej
- efektywnie prowadzona praca socjalna
- dobra współpraca z jednostkami pomocowymi

Słabe strony:

- ograniczone możliwości finansowe przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej
- niewystarczające działania w kierunku powstawania wspierających placówek pomocy społecznej
- niewystarczające działania w kierunku inicjowania wolontariatu
- przeciążenie pracowników ilością zadań,
- nadmierna biurokracja,
- brak środków finansowych na prowadzenie zewnętrznej superwizji,
- bariery architektoniczne w budynku, gdzie mieści się OPS
- niewystarczająca baza lokalowa OPS uniemożliwiająca indywidualne rozmowy z klientami bez obecności innych pracowników i klientów OPS
- brak integracji działań w obszarze polityki społecznej.

Szanse:

- niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego
- dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w ośrodku pomocy społecznej
- wystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie

- posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia
- odpowiednia jakość obsługi klientów GOPS-u
- posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom
- świadomość władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej
- zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej
- istnienie organizacji pozarządowych
- włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe
- odpowiednia diagnoza problemów społecznych w gminie,
- zwiększenie zatrudnienia umożliwiającego efektywniejszą pracę socjalną,
- zewnętrzne źródła finansowania zadań polityki społecznej
- skierowanie większych środków na realizację polityki społecznej

Zagrożenia:

- popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej
- niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej
- niewystarczające dofinansowanie systemu pomocy społecznej
- niewystarczająca liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia
- ciągła zmiana przepisów prawa
- brak jednoznacznych przepisów prawa spowodowane nierzetelnym przygotowywaniem aktów prawnych
- nadmiar obowiązków służbowych
- przekazywanie kolejnych zadań samorządom gminnym i jednostkom pomocy społecznej bez zabezpieczenia środków finansowych na ich realizację,
- brak programu motywującego do dalszego rozwoju i kształcenia umiejętności
- brak systemowych rozwiązań.

Podsumowanie diagnozy

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górką obejmowała kilka zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2021-2026. Zostały one

przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w gminie obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

1. Wzmacnianie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:

- podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin,
- pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia,
- pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
- zapobieganie dysfunkcjom rodzin poprzez analizę potrzeb dzieci, młodzieży i rodziny,
- zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z tym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane.

2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym poprzez:

- usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
- ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych,
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych,
- zapewnienie odpowiedniej opieki osobom niepełnosprawnym
- aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych
- likwidacja barier architektonicznych

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym stwarza konieczność zapewnienia w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających tę grupę społeczną. Niepełnosprawność w istotnym stopniu ogranicza możliwości integracji ze społecznością lokalną. Zapewnienie właściwej opieki osobom niepełnosprawnym winno prowadzić do poprawy ich sytuacji i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

3. Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:

- zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
- wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
- aktywizacja osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo,
- przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa, poprzez wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Istnienie bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

4. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia poprzez:

- promowanie zdrowia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i zwiększenie dostępności służby zdrowia
- profilaktyka dotycząca rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób dotkniętych problemem uzależnień oraz przemocą w rodzinie.

Uzależnienia są jednym z poważniejszych problemów społecznych. Stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem. Alkoholizm często łączy się z innymi uzależnieniami, co jest istotne w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

5. Rozwój kadry pomocy społecznej i kapitału ludzkiego poprzez:

- wzmacnianie kadr pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
- wyzwalanie aktywności obywatelskiej,
- wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

Wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. Część programowa

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. Misja, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021-2026, jest następująca:

Systemowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych w celu przeciwdziałania marginalizacji, wykluczeniu społecznemu i dysfunkcjom społecznym oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Realizacja tego założenia wymaga współpracy wszystkich środowisk działających bezpośrednio w sektorze pomocy społecznej, jak również podmiotów gospodarczych oraz innych instytucji funkcjonujących na terenie gminy.

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć mieszkańcy w perspektywie średniookresowej. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego należy dążyć, wyznacza opisowe cele w kontekście podejmowanych przedsięwzięć.

Głównym elementem pożądanego stanu stosunków społecznych na obszarze gminy Węgierska Górka jest sprawnie funkcjonujący system pomocy społecznej umożliwiający osobom potrzebującym i ich rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Efektem wprowadzonych rozwiązań będzie zmniejszenie nasilenia patologii trapiących lokalne społeczności, jak również upowszechnienie szybszego dostępu do świadczeń, z naciskiem na niefinansowe formy pomocy, prowadzące do wzrostu samodzielności i integracji ze społeczeństwem. Węgierska Górka, jako gmina dynamicznie rozwijająca się, przyjazna mieszkańcom, zapewniająca dostępność do wysokiej jakości usług społecznych. Gmina współpracująca z

organizacjami pozarządowymi oraz społecznością lokalną w celu wspólnego rozwiązywania problemów społecznych.

Cele, kierunki działań oraz realizatorzy projektowych zmian

Obszar I Rodzina, dziecko i młodzież

Pogarszająca się jakość życia dotyka szczególnie rodziny, w których występuje bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, niepełnosprawność, długotrwała choroba i uzależnienia. Niepokojącym zjawiskiem jest kumulacja niekorzystnych zjawisk społecznych, które mogą być przyczyną dezintegracji społecznej i zawodowej całych rodzin. Rodzina jest podstawową komórką, która powinna zaspokoić potrzeby każdego z jej członków. Jest miejscem, gdzie człowiek wchodzi w podstawowe dla siebie związki z innymi ludźmi, uczy się bliskości emocjonalnej. Podstawą do życia jest zaspokojenie potrzeb fizjologicznych i biologicznych, powinna je gwarantować rodzina. Rodzina wywiera istotny wpływ na kształtowanie się postaw, aspiracji i systemów wartości. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, błędne lub złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję a następnie przekazanie złych wzorców, z którymi identyfikują i utożsamiają się dzieci. W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę konfliktu z prawem.

Niedostateczny rozwój aktywnych form wsparcia dla osób zagrożonych dezintegracją społeczną i zawodową może prowadzić do ich społecznego wykluczenia. Dużym utrudnieniem w prowadzeniu aktywnej pomocy społecznej jest niewielka ilość organizacji pozarządowych obejmująca swym zasięgiem teren Gminy Węgierska Górka. Aktywizacja społeczności lokalnej dla rozwiązania trudnych problemów stanowi ważne i trudne wyzwanie dla pomocy społecznej.

Cel strategiczny

1. Wzmacnianie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

1. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników GOPS-u i placówek oświatowych.
2. Działania socjalne mające na celu podniesienie istoty świadomego macierzyństwa i ojcostwa.

3. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
4. Praca asystenta rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także organizowanie dla nich szkoleń.
5. Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
6. Zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
7. Praca nad utworzeniem grupy wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci.
8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku.
9. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
10. Praca nad utworzeniem w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym placówki realizującej program socjoterapeutyczny.
11. Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny.
12. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.
13. Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
14. Udzielenie kompleksowego wsparcia rodzinie w jej funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych.
15. Realizacja rządowych programów osłonowych.
16. Karta Dużej Rodziny
17. Udzielenie pomocy w formie posiłku lub zasiłku celowego na zakup posiłku
18. Przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej
19. Stworzenie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej
20. Edukacja rodziców w pełnieniu właściwych ról w rodzinie
21. Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży
22. Stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów osiągających ponad przeciętne wyniki w nauce, sporcie lub uzdolnionym artystycznie
23. Nawiązanie partnerstw o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodziny

24. Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzież

25. Wspieranie działalności istniejących świetlic

Beneficjenci:

1. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej
2. Rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych
3. Dzieci i

młodzież **Czas realizacji**

działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościoły.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób korzystających z grupy wsparcia,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci i młodzieży objętych alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,

- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.

Rezultatem osiągnięcia celu strategicznego będzie stworzenie podstaw do rozwoju społeczeństwa zintegrowanego, w którym rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym będą miały zapewnione odpowiednie wsparcie umożliwiające przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz godne warunki życia.

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami które będą miały wpływ na realizację celu będą:

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców gminy na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów
2. Dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania
3. Dobre ustawodawstwo i dobrze przygotowana kadra pomocy społecznej

Obszar II Starość i niepełnosprawność

Starzenie się społeczeństwa staje się problemem powszechnym we współczesnym świecie. Rola i pozycja człowieka starego w nowoczesnym, zmodernizowanym społeczeństwie bardzo się zmieniła. Obecnie nie do końca można sprecyzować pojęcie –człowiek stary. Wiek biologiczny nie zawsze jest tożsamy ze zmianami psychofizycznymi, dlatego przyjmujemy, że tym pojęciem będziemy określać ludzi w wieku poprodukcyjnym, czy emerytalnym. Trzeba pamiętać, że starzenie się jest procesem, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację. Mając na uwadze strukturę rodzin, które nie są w pełni wydolne w zaspakajaniu potrzeb swoich najstarszych członków, istnieje potrzeba zbudowania sprawnego systemu pomocy, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby ludzi starszych.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym należy jednak uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. W społeczeństwie występują tendencje do izolacji i ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i mimo poprawy w tej dziedzinie, niektóre formy dyskryminacji osób niepełnosprawnych stanowią nadal poważny problem. Stworzenie spójnego programu pomocy osobom niepełnosprawnym poprawi sytuację tych osób. Polityka społeczna ma instrumenty do rozwiązywania problemów społecznych, lecz nie wszystkie problemy można rozwiązać. Należy jednak przeciwdziałać pogłębianiu się różnic społeczno –ekonomicznych, izolacji grup społecznych

Cel strategiczny 2.: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
2. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne –zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, utrzymanie i rozwijanie działalności klubu seniora, zapewnienie dostępu do Uniwersytetu III Wieku.
5. Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego w gminie.
6. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP -em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier architektonicznych, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zdobyciu i utrzymaniu zatrudnienia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
9. Podnoszenie świadomości społecznej na temat problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach tej grupy osób
10. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy i informowanie środowiska o możliwościach zatrudnienia
11. Udzielanie wsparcia finansowego ze środków pomocy społecznej i wypłata odpowiednich dodatków ze świadczeń rodzinnych.

12. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania
13. Realizacja poradnictwa psychologicznego
14. Wykorzystanie doświadczenia osób starszych przy prowadzeniu różnego rodzaju świetlic, kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży
15. Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych i niepełnosprawnych
16. Wsparcie tworzenia i funkcjonowania lokalnych grup wsparcia
17. Podejmowanie działań mających na celu organizowanie jednostek administracji publicznej w sposób przyjazny dla osób niepełnosprawnych
18. Prowadzenia akcji promujących zdrowy styl życia
19. Realizacja programu „Opieka wytchnieniowa”
20. Realizacja programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”

Beneficjenci:

1. Ludzie starsi
2. Osoby niepełnosprawne
3. Rodziny osób starszych i niepełnosprawnych
4. Środowisko osób niepełnosprawnych i starszych

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2026:

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, szczebla podstawowego, kulturalne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadpodstawowe w powiecie, placówki służby zdrowia, WTZ-y, organizacje pozarządowe, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych beneficjentów objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i asystenckimi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba osób korzystających z warsztatów terapii zajęciowej, - liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba wolontariuszy.
- liczba przyznanych świadczeń z tytułu opieki.
- liczba zorganizowanych imprez/uczestników
- liczba realizowanych programów/uczestników
- liczba udzielonych porad osobom niepełnosprawnym
- liczba osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
- zwiększenia liczby osób usprawnionych i zatrudnionych
- umożliwienie osobom starszym i niepełnosprawnym w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym

- rozszerzenie współpracy instytucji i organizacji działających w zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym
- ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez promocję działań profilaktycznych i podnoszenia poziomu wiedzy w społeczności lokalnej
- zwiększenie dostępności do usług dla osób starszych i niepełnosprawnych

Uwarunkowania realizacji celu:

Ważnymi czynnikami które będą miały wpływ na realizację celu będą :

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
2. Dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania, umiejętność pozyskania i optymalnego wykorzystania środków
3. Dobre ustawodawstwo i dobrze przygotowana kadra pomocy społecznej

Obszar III. Bezrobocie i ubóstwo

W ujęciu społecznym bezrobocie oznacza stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy, zgłaszających gotowość do jej podjęcia. Konsekwencjami w funkcjonowaniu osób bezrobotnych i ich rodzin są przede wszystkim obniżenie własnej wartości, poczucie bezsilności i beznadziejności oraz niepewności statusu społecznego, pogorszenie standardu życia, ubóstwo, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, stygmatyzacja, problem z zagospodarowaniem czasu wolnego. Konsekwencją społeczną jest m.in. ponoszenie przez społeczeństwo kosztów świadczeń na rzecz osób bezrobotnych.

W Gminie Węgierska Górka obserwuje się duży udział osób bezrobotnych korzystających z różnych form pomocy społecznej.

Cel strategiczny 3:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.

3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
7. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS.
4. Pozyskiwanie inwestorów oraz wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
5. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
5. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.
8. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Żywcu w zakresie rozwiązywania problemu bezrobocia w gminie:
  - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych - organizowanie stażów
  - organizowanie spotkań z potencjalnymi pracodawcami
  - promowanie szkoleń i kursów przekwalifikowania zawodowego

- tworzenie warunków dla rozwoju ekonomii społecznej
- 9. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych
- pomoc w zakresie poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy
- organizowanie grup wsparcia dla osób bezrobotnych
- kontrakt socjalny - klient pomocy społecznej i pracownik socjalny
- 10. Bieżący monitoring ofert programowych, opracowywanie projektów mających na celu zmniejszenie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych (aktywizacja osób bezrobotnych w celu podejmowania różnych form zatrudnienia np. umowa zlecenie, na zastępstwo).
- 11. Udział w programach realizowanych w ramach Funduszy Europejskich.
- 12. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
- 13. Tworzenie na terenie gminy klimatu sprzyjającego potencjalnym inwestorom, mogącym stworzyć nowe miejsca pracy dla lokalnego społeczeństwa np. rewitalizacja terenów.
- 14. Współpraca z zakładami pracy w celu pozyskiwania informacji o ofertach pracy
- 15. Promocja szkolnictwa wyższego oraz pozostałych form zdobywania i rozszerzenia poziomu rozwoju zawodowego
- 16. Przeciwdziałanie uzależnieniu od instytucji pomocy społecznej

Beneficjenci

1. Osoby bezrobotne
2. Rodziny osób bezrobotnych
3. Środowisko osób bezrobotnych

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu, szkoły ponadpodstawowe w powiecie, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa.
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba programów wsparcia zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz liczba osób nimi objętych,

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby osób bezrobotnych,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- wzrostu liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych
- zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego
- podjęcia współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie walki z bezrobociem
- wsparcia różnorodnych form zdobywania doświadczenia na rynku pracy
- przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych, tj. bierności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych

Uwarunkowania realizacji celu:

Na stopień realizacji celu będą miały ważny wpływ:

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz rozwoju aktywności zawodowej, edukacji i promocji przedsiębiorczości
2. Zaangażowanie w pozyskiwanie środków zewnętrznych, ciekawe projekty

Obszar IV. Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Strategia kontynuuje działania w odniesieniu do zagrożeń określonych w toku prac warsztatowych przygotowujących strategię na lata 2014-2020. Określone w tym dokumencie najważniejsze zagrożenia występujące na terenie Gminy Węgierska Górka to: uzależnienia, przemoc, bezrobocie, choroby cywilizacyjne, wzrost przestępczości w tym nieletnich, ubożenie społeczeństwa, niewydolna opieka rodziców nad dziećmi.

Cel strategiczny 4.:

Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia

Cele operacyjne 1-2.:

1. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
2. Promowanie zdrowia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i zwiększenie dostępności służby zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. Kontynuowanie działalności zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.
6. Praca nad zapewnieniem osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
7.   Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
8.   Realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii
9. Opracowywanie i dystrybucja ulotek promujących zdrowy styl życia
10. Działalność wychowawcza i informacyjna
11.   Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie przekazu profesjonalnej wiedzy na temat profilaktyki uzależnień
12. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w rodzinie, w szkole i środowisku rówieśniczym
13. Organizowanie i dofinansowywanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych
14. Wspieranie przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie spożycia alkoholu
15.   Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań profilaktycznych ukierunkowanych na dzieci i młodzież
16. Wspieranie szkół w działaniach mających na celu zapobieganie używaniu środków psychoaktywnych
17. Wspieranie szkół w rozwijaniu działań profilaktycznych
18. Edukacja publiczna i szkolenia przedstawicieli różnych grup społecznych
19.   Współpraca pedagogów szkolnych z policją, kuratorami i pracownikami socjalnymi na rzecz ograniczenia skali przestępczości
20.   Zapobieganie przestępczości i wykroczeniom w szkołach oraz podniesienie w nich poziomu bezpieczeństwa

Beneficjenci:

1. Osoby uzależnione
2. Rodziny osób uzależnionych
3. Dzieci i młodzież
4. Rodziny , w których występuje przemoc
5. Instytucje działające w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie
6. Organizacje pozarządowe
7. Nauczyciele

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- 1.Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
- 2.Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
- 3.Podjęcie kroków w kierunku zwiększenia dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie.
- 4.Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zawierają stanowiące załącznik do strategii gminne programy: -profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,

- przeciwdziałania narkomanii,

- przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe szczebla podstawowego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki służby zdrowia, Oddział Detoksykacyjny w Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym w Międzybrodziu Bialskim, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, specjaliści, szkoły ponadpodstawowe spoza gminy, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba realizowanych programów zdrowotnych i profilaktycznych oraz liczba osób nimi objętych.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych problemem przemocy w rodzinie,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia,
- poprawy stanu zdrowia mieszkańców
- zwiększeniem działań profilaktycznych szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży
- zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego
- podjęciem współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie walki z uzależnieniami i przemocą w rodzinie
- przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych

Uwarunkowania realizacji celu:

Na stopień realizacji celu będą miały ważny wpływ:

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz propagowania zdrowego stylu życia bez używek
2. Zaangażowanie w pozyskiwanie środków zewnętrznych, ciekawe projekty
3. Dobrze przygotowana kadra oświatowa, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji i innych instytucji współpracujących.

Obszar priorytetowy V – Rozwój kadry pomocy społecznej i kapitału społecznego

Zapisy Strategii mogą być realizowane przed wszystkim przy pomocy kapitału ludzkiego i społecznego. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od jakości zasobów ludzkich i zaufania społecznego.

Kapitał ludzki to: wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Kapitał społeczny jest uzupełnieniem kapitału ludzkiego. Składa się z relacji międzyludzkich, tj. zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które integrują społeczność, a przez to umożliwiają wspólne działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Wdrożenie celu umożliwi prowadzenie satysfakcjonującego życia zawodowego. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe sprostanie wymogom nowoczesnego społeczeństwa.

Cel strategiczny 5.: Rozwój kadry pomocy społecznej i kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców. Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.
  1. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej, zatrudnianie specjalistów.
  2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
  3. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
  4. Inicjowanie w gminie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
  5. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (także o zasięgu ponadgminnym).

6. Wsparcie lokalne organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
7. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
8. Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zawiera Program współpracy Gminy Węgierska Górka z organizacjami pozarządowymi oraz innymi Podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
10. Monitoring potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia realizowany przez pracowników OPS
11. Wsparcie i upowszechnianie współpracy pomiędzy sektorem publicznym szczególnie w zakresie kreowania i realizacji zadań publicznych wynikających z niniejszej Strategii lub innych programów realizowanych w zakresie pomocy społecznej
12. Budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy
13. Pomoc w rozwijaniu się wolontariatu jako formy wzmocnienia kadry OPS
14. Rozszerzenie personelu o dodatkowych specjalistów
15. Relatywny do pojawiających się potrzeb – rozwój odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego
16. Zapewnienie supervizji dla pracowników OPS
17. Prowadzenie działań przeciw „wypaleniu zawodowemu” pracowników OPS
18. Pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zapisów Strategii

Beneficjenci:

1. Pracownicy OPS
2. Lokalni liderzy
3. Wolontariusze

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba inicjatyw społecznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych projektów,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym
- rozwój wolontariatu
- wyłonienie lokalnych liderów
- podniesienie profesjonalnych działań pracowników OPS

Uwarunkowania realizacji celu:

Na stopień realizacji celu będą miały ważny wpływ :

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz propagowania zdrowego stylu życia bez używek
2. Zaangażowanie w pozyskiwanie środków zewnętrznych, ciekawe projekty

3. Zaangażowanie w rozwój kadry OPS oraz umiejętność zastosowania pozyskanych informacji przez pracowników Ośrodka w praktyce.

3.1 Ramy finansowe strategii

Warunkiem realizacji celów zawartych w ***Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021-2026*** jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych działań i projektów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Węgierska Górka,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę Węgierska Górka, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy zwrócić uwagę na współpracę gminy Węgierska Górka z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które często mają większe możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina).

Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w roku 2020 uwzględniając podwyżkę świadczenia wychowawczego i innych świadczeń, która miała miejsce w roku 2019 i przy uwzględnieniu ryzyka finansowego – zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja. Na następne lata przyjęto wskaźnik wzrostu 3% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych Gminy Węgierska Górka.

Zaplanowane środki finansowe na realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia, polityki społecznej oraz pomocy społecznej w latach 2021-2026 przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela Ramy finansowe *Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021-2026*

<u>Lata</u>	<u>Szacunkowa wielkość wydatków</u>
2021	28446296,07
2022	29299684,95
2023	30178675,5
2024	31084035,76
2025	32016556,83
2026	32977053,54

3.2 Wdrożenie Strategii, monitorowanie jej wprowadzenia

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021-2026 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Węgierska Górka. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Skuteczność funkcjonowania strategii zależeć będzie od jej monitoringu i ewaluacji oraz budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań. Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Monitorowanie jest działalnością instrumentalną, jednym z elementów jest wypracowywanie technik zbierania informacji i opracowywania wskaźników, które podmiotom polityki społecznej mają dostarczać wiedzy potrzebnej do podejmowania decyzji. Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Do zadań Zespołu wdrożeniowego należy :

- opracowanie reguł funkcjonowania zespołu wdrażającego
- zidentyfikowanie partnerów do realizacji poszczególnych zadań
- opracowanie systemu monitoringu
- opracowanie systemu ewaluacji
- opracowanie zasad aktualizacji Strategii

- opracowanie zasad działań promocyjnych
- opracowanie mierników postępów wdrożeniowych
- opracowywanie corocznego raportu z postępów wdrożeniowych
- opracowanie końcowego raportu oceniającego realizację Strategii.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotowuje raport monitoringowy. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, nastąpi podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Programy i projekty

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

Ponadto powinna je cechować:

1. Efektywność – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
2. Skuteczność – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są toż same z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego.
3. Celowość – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

Programy:

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021-2026 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Gminnego programu przeciwdziałania narkomanii,
- Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi

Komunikacja społeczna i promocja strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Oceny zasadności proponowanych zmian dokonuje Zespół Wdrożeniowy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą kontaktować się z jednej strony z otoczeniem wewnętrznym, obejmującym pracowników, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą (ich wiedza, motywacja, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne,) lecz także technologie i zasoby organizacji. Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa. Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem
- informacja o postępach wdrażania Strategii

- współpraca z mediami
- podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych - informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Zmiany w strategii:

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Węgierska Górk.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek rady Gminy czy Wójta Gminy Węgierska Górk. Przestankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych lub poszczególnych mieszkańców czy ich grup, a także Zespołu Wdrożeniowego. Zmiana działań, o których mowa w Strategii może nastąpić w trakcie wdrażania niniejszego dokumentu.

UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2021-2026 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Węgierska Górka na lata 2021

– 2026 jest kontynuacją realizacji Strategii na lata 2014 – 2020. Strategia precyzuje samorządu gminnego w zakresie problemów społecznych i nakreśla pożądane kierunki ich działania. Jako wieloletni dokument planistyczny, będzie wymagała uszczegółowienia i precyzowania w trakcie okresu wdrożeniowego. Zakłada realizację wielu powiązanych ze sobą działań. Niektóre z nich mogą być jednak wykonywane niezależnie, ale wszystkie stanowią zwartą konstrukcję głównego celu jakim

jest zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego zapobiegającego wykluczeniu i marginalizacji osób oraz grup społecznych.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest szansą na optymalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów polityki społecznej. To szansa na uruchomienie procesów aktywizacji społeczności lokalnej, to wreszcie możliwość powołania lokalnych koalicji, porozumień na rzecz realizacji konkretnych projektów i programów społecznych.

Wykorzystanie tej szansy leży głównie po stronie samorządu, który może włączyć organizacje społeczne do współdziałania.

Przedstawione w Strategii działania są niezbędne do zbudowania podstaw zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, rozwoju mieszkańców gminy oraz zapobiegania marginalizacji i wykluczeniu, a w perspektywie do realizacji swojej misji.

Zapewnienie realizacji strategii w sposób gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów możliwe jest tylko w sytuacji, kiedy na etapie jej realizacji badamy postępy i efekty podejmowanych zadań. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze średnio lub długo okresowym, z tego też powodu mogą wystąpić na etapie jej realizacji trudności, których nie przewidywaliśmy w momencie jej budowania jak np. pandemia koronawirusa i jej skutki. Może zdarzyć się, że czynniki płynące z otoczenia ulegną zmianie, co może spowodować zakłócenia w realizacji strategii. Występowanie tzw. czynników ryzyka jest jedną z istotnych przyczyn wpływających na nieosiągnięcie zakładanych celów.

Strategia ma charakter otwarty, może być ciągle aktualizowana, udoskonalana i mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów.